

DE PROOI

door Sophie Kassies

naar het gelijknamige boek van Jeroen Smit

toneeltekst geschreven in opdracht van
het Nationale Toneel

regie Johan Doesburg

Dramatis personae in volgorde van opkomst

De vermelde functies zijn de functies die de personages in het script bekleden. Ze komen slechts ten dele overeen met de historische werkelijkheid.

Wilbrand Stoker Waldemar Slagter Duco van Killen	 	jongens van <i>investor relations</i> , verzonnen personages
Aarnout Loudon		voorzitter van de Raad van Commissarissen
Jan Kalff commissaris		eerst voorzitter van de Raad van Bestuur, later
Rijnhard van Tets <i>bank</i>		lid Raad van Bestuur, voorzitter van de <i>investment</i> divisie, later van <i>wholesale</i>
Alexandra Cook-Schaapveld <i>investment</i>		<i>investment banker</i> , later directeur generaal van de <i>bank</i>
Joost Kuiper Nederland		lid Raad van Bestuur, voorzitter van de divisie
Wilco Jiskoot van		lid Raad van Bestuur, <i>investment banker</i> , dé dealmaker Nederland
Jan Maarten de Jong		lid van de Raad van Bestuur
Rijkman Groenink Raad		lid van de Raad van Bestuur, later voorzitter van de
Erik van de Loo		<i>personal coach</i> van Rijkman Groenink

mensen in de trading room, werknemers van de bank, Italianen, (televie)presentator

NB: HOEWEL ZE DE NAMEN DRAGEN VAN BESTAANDE SPELERS IN HET ABN AMRO DRAMA, GAAT HET IN DIT SCRIPT OM **FICTIEVE** PERSONAGES.

ALLE TEKST IS VERZONNEN. DE WERKELIJKE MENSEN, NOCH JEROEN SMIT DRAGEN VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE DIALOOG. HET IS NIET DE INTENTIE VAN DE MAKERS WIE DAN OOK IN DISKREDIET TE BRENGEN.

o. Proloog

Rijkman Groenink komt op. Hij draagt een grote, dode reebok. Met eerbied. Hij legt hem neer op het voortoneel. Neemt een ogenblik stilte in acht. Af.

Eerste bedrijf

I.1 a

Drie jonge jongens, Wilbrand Stoker, Waldemar Slagter en Duco van Killen, in het Londense City-kostuum à la Jort Kelder. Broek, overhemd zonder das, uitzinnige bretels.

- Wilbrand 1999, Nederland. Dit jaar wordt er meer verdiend met beleggingen dan met arbeid. Naast het echte geld dat van hand tot hand gaat, is er een wolk van onzichtbaar kapitaal geboren. Een nevel van goudstof vult de dampkring. Hij leeft, de wolk. Hij ademt mee met de markt. Hij groeit. Wij zijn net begonnen.
- Waldemar Mijn collega's: Wilbrand Stoker en Duco van Killen. Mijn naam is Waldemar Slagter. Wij zitten op *Investor relations*.
- Duco Wij brengen het aandeel ABN Amro aan de man. Hoe meer vraag naar het aandeel, hoe hoger de beurskoers, hoe meer de bank waard is.
- Waldemar Bijna 70 miljard gulden. Dat is ABN Amro waard. Zeventig miljard gulden.
- Wilbrand 31,6 miljard euri.
- Waldemar Laat u even het Dagobert Duck gevoel op u inwerken!
- Duco Hoe meer de bank waard is, hoe minder kwetsbaar. Wij staan bovenaan de voedselketen.
- Wilbrand Goeie informatie geven, aandeelhouders nu en dan een leuke dag bezorgen, analisten fêteren en nieuwe investeerders werven. Dat is wat wij doen.
- Duco Dames en heren, welkom bij ABN Amro. Eigenlijk hoeven wij u niets te vertellen wat u niet zelf al weet: dit is een toptijd! We hebben goud in handen!
- Wilbrand De wereld legt haar oude vel af. De nieuwe economie biedt kansen voor iedereen.
- Duco Hèt sociale vraagstuk van de twintigste eeuw, de kwestie van massa en individu, verdwijnt met het internet als sneeuw voor de zon.

Waldemar Hèt economische vraagstuk aller tijden, dat van de schaarste, gaat in de virtuele wereld in rook op. Exclusiviteit is niet langer een *asset*, nee: hoe meer ik deel, hoe rijker ik ben!

Wilbrand Hoe beter het mij gaat, hoe beter het de ander gaat. Een voorbeeld: als ik de enige ben met een e-mailadres, wat heb ik er dan aan? Hoe meer anderen een mailadres hebben, des te meer wordt het mijne waard.

Duco De entrepreneur van nu is een kunstenaar. Hij weet dat creativiteit zijn grootste kapitaal is. In zijn kantoor neemt de flipperkast een even belangrijke plaats in als vroeger de koffieautomaat – die trouwens allang vervangen is door een goeie espressomachine.

Wilco Jiskoot komt bellend op, wenkt Duco bij zich en sluit zijn telefoongesprek af. Ze smoezen op de achtergrond.

Waldemar De beloften van de jaren zestig worden nu ingelost. We beleven de glorie van de homo ludens! En geld is geen vies woord meer!

Wilbrand Echte democratie is niet alleen meer politiek, echte democratie gaat over meedoen op de markt. En iedereen doet mee! Tante Jet en Tante Mieke verdoen hun tijd niet meer op de bingo-avond, Tante Jet en Tante Mieke hebben hun beleggingsclub!

Waldemar De nieuwe wereld laat zich overal zien. Blair, Kok, Schröder – eindelijk sociaal-democraten die weten waar welvaart vandaan komt.

Wilco af, Duco voegt zich weer bij de anderen

Waldemar Dit is niet het einde van de geschiedenis, dit is het begin!
tegen Duco Wat had Wilco Jiskoot?

Duco Onder strikte geheimhouding.

Waldemar Jajaja!

Duco zegt iets dat we in de zaal niet kunnen verstaan. De jongens zijn onder de indruk

Wilbrand World Online! Dat zou mooi zijn.

Waldemar Dat zou echt mooi zijn.

Wilbrand Zo!

Duco Ja.

Wilbrand Als we dat er bij hebben...

Duco Komt goed. Maak ik me helemaal geen zorgen over.

I.2

- Loudon Mooi gesproken, Jan.
- Kalff Ik hield van Michael.
- Loudon Een goeie vent. Veel te jong.
- Kalff Hij was zo ziek op het laatst.
- Loudon Het is of de duvel ermee speelt.
- Kalff Vreemd. Dan heb je jaren met iemand gewerkt, maar eigenlijk heb ik hem pas de afgelopen maanden leren kennen –
- Loudon Eerst Dick, nu Michael.
- Kalff – alsof je elkaar pas in kleur ziet als er zoiets vreselijks gebeurt.
- Loudon Hoe nu verder?
- Kalff Ja.
- Loudon Heel veel tijd hebben we niet meer.
- Kalff Ik zou eventueel wat langer –
- Loudon Dat lijkt me, met alle respect, een slecht verhaal.
- Kalff Ja, alsof we ze niet in huis hebben.
- Loudon Natuurlijk hebben we ze in huis. Dat weet men wel. Het gaat er om dat we een nieuwe stap zetten.
- Kalff Neem me niet kwalijk, maar we hebben onder mijn voorzitterschap behoorlijk wat nieuwe stappen gezet!
- Loudon Zeker, zeker.
- Kalff Onze beursnotering in New York. De activiteiten van onze *investment bank*. Onze belangen in Italië –
- Loudon Wanneer ben jij begonnen? In vierenzestig, vijfenzestig? De bank zit in al je vezels. Maar het is de bank van vroeger. Er moet dood hout weggezaagd worden. Laat een ander dat doen. Jij moet dat niet van jezelf vragen.
- Kalff Denk jij nooit dat het te hard gaat? Dat we in een maalstroom zitten die ons allemaal naar de afgrond trekt?
- Loudon Je kunt er niet tegenin zwemmen.
- Kalff Soms zie ik die snotneuzen en denk ik: hardlopers zijn doodlopers. Op een dag zullen ze dankbaar zijn dat er nog dinosaurussen rondwandelen zoals jij en ik.
- Loudon Die jongens vinden ons *losers*. We werken voor ons brood! Op onze

- leeftijd!
- Kalff Ze komen er nog wel achter..
- Loudon Waarachter?
- Kalff Dat je deel uitmaakt van een rijke historie. Dat je iets betekent voor mensen. Trouw. Liefde.
- Loudon Die jongens die de tent uitlopen als je ze niet geeft wat ze vragen? Welnee!
- Kalff Oké, die misschien niet. Maar het merendeel kan heel goed uitleggen wat voor hen van waarde is. Ik heb het toch gemerkt toen we bezig waren met de *corporate values*.
- Loudon Hoeveel geld en tijd en energie is er niet in dat project gaan zitten? 'Integriteit, respect, *teamwork* en professionalisme' – dat je het daarover moet hebben!
- Kalff Ze zijn het fundament van de bank.
- Loudon Dat bedoel ik: het zou vanzelfsprekend moeten zijn.
- Kalff Hoe wou je het dan doen, met honderdduizend medewerkers in tientallen landen?
- Loudon Als je het me eerlijk vraagt, 's avonds laat, met een borrel erbij – Het kan helemaal niet. Het gaat niet zonder de menselijke maat.
- Kalff Een mens wordt sneller moe met de jaren.
- Loudon Zo is het. Dus: wie wordt de nieuwe man?
- Kalff Ik heb er wel een idee over....
- Loudon Ik denk dat we Groenink moeten hebben.

I.3 a

Informeel feestje: het nieuwe hoofdkantoor is juist betrokken. Iedereen is op, behalve Rijkman.

- Waldemar Dat vindt Groenink zelf ook. Het verhaal gaat dat hij, toen hij net begon bij de Amrobank, lang voor de fusie, tegen zijn secretaresse zei: 'Blijf bij mij, dan werk je straks voor de voorzitter van de Raad van Bestuur.'
- Wilbrand Nu is hij bijna vijftig. De dood van Michael Drabbe heeft hem een hele tree dichterbij de troon gebracht.
Maar hij is de enige niet.
- Waldemar Ze zijn er, de kroonprinsen.

Rijnhard van Tets, die zijn ambities niet voor zich houdt, maar zichzelf ook niet wil verkopen.

Rijnhard Mocht iemand een balletje bij mij opgooien...

Waldemar Maar zou je willen?

Rijnhard Ik zou geen nee zeggen.

Wilbrand En dan hebben we Jan Maarten de Jong, die zo op Jan Kalff lijkt dat je ze niet uit elkaar kunt houden.

Hij presenteert De Jong: het is dezelfde acteur die Jan Kalff speelt.

Ook een ABN man. De favoriet van Kalff. Behoedzaam. Goed met klanten. Een teamspeler. Kortom: de gedoodverfd opvolger.

Duco Nee! Alsjeblieft niet nog zes jaar een kloon van Kalff! Hoe krijg ik dat verkocht? Aandeelhouders gaan massaal weglopen. De Jong betekent zo vijftien, twintig procent van de koers af. Laat ze in godsnaam kiezen voor peper in de reet.

Rijnhard Er staat bij mij een bureaustoel die ik niet heb besteld. Blauw leer, kobaltblauw geloof ik. Bij wie hoort die?

Alexandra De vloerbedekking is heel anders nu hij ligt. Je vergist je altijd, als je alleen de stalen ziet.

Rijnhard Ik wil hem niet, als ie van niemand is laat ik hem weghalen.

Joost Volgens mij kun je van hieruit de zee zien!

Wilco De zee?

Joost Kijk.

Wilco Zou kunnen.

Joost Ik ga een verrekijker neerzetten.

Wilco Zo een waar je een kwartje in moet doen.

Alexandra Dat we Rijnhard kunnen zien lopen op de Kennemer.¹

Kalff Mag ik een ogenblik de aandacht?

Wilbrand Sorry, even voor de duidelijkheid – met het oog op de mensen in de zaal...

Kalff Jan Kalff, bestuursvoorzitter.

Wilbrand Dank!

Kalff Dat ik jullie heb kunnen vinden mag een wonder heten! Voor een

¹ de Kennemer is een exclusieve golfclub.

gewoon mens is dit paleis te groot.

Maar alle gekheid op een stokje. Nu we hier met z'n allen staan moet ik zeggen: de pracht van dit nieuwe hoofdkantoor, de allure van deze plek aan de Zuidas, het magistrale uitzicht dat we hier hebben op een stralende dag als deze, dat alles weerspiegelt eerst en vooral mijn trots op jullie, op ons. Zo machtig als dit gebouw, zo machtig is het gevoel over waar we in honderdvijfenzeventig jaar met elkaar gekomen zijn. Tien jaar geleden smeeden mijn voorgangers Hazelhoff en Nelissen 'hun' ABN en Amro tot een geheel. Hun visie bereidde ons het pad naar de ijzersterke positie die we vandaag hebben. De eenwording van Europa, de ontsluiting van het voormalig Oostblok, de opkomende economieën van China en Zuidoost-Azië vragen een bank die midden in de wereld staat. Zo'n bank zijn we.

Ergens midden in een zin gaat de telefoon van Wilco Jiskoot. Wilco loopt bellend af.

Kalff Wij zijn klaar voor de toekomst. Volgend jaar zal ik, zoals jullie weten, de voorzittershamer overdragen. Wie het ook zal zijn, ik ben ervan overtuigd dat de geest die mij en mijn voorgangers geïnspireerd heeft ook hem zal inspireren. Jullie kennen mijn credo: ons vak is eerder een *art* dan een *science*. Ik wens jullie creativiteit, saamhorigheid en succes in dit nieuwe huis. Dat het een warm nest moge zijn voor iedereen.

Men applaudisseert.

I.3 b

Wilco weer op

Wilco Wedden dat ik *art* en *science* heb gemist?

Alexandra En het warme nest. Waar hangt Groenink uit?

Wilco Ik geloof een vergadering in Frankfurt.

Alexandra Denk jij dat Van Tets kans maakt?

Wilco Dat is maar helemaal de vraag

Alexandra Waarom wil jij eigenlijk niet?

Wilco Lex!

Alexandra Nee, serieus, geef nou eens één keer rechtuit antwoord.

Wilco Ik heb nooit begrepen waarom je dat nou zou moeten willen.

Alexandra Dat kan ik je wel uitleggen

Wilco Ja, ik denk dat ik het wel weet, maar ik geloof niet dat ik het snap. Zou jij het willen?

Alexandra Ja. Over een paar jaar. Ja.

Wilco Ja, jij zou het misschien nog leuk vinden ook

Alexandra Man! Dan kan je verschil maken.

Wilco En je zou de eerste zijn.

Alexandra Ook dat. Maar voor nu: moeten we niet lobbyen voor Rijnhard?

Wilco Ik weet niet of dat zo'n goed idee is

Alexandra Ik merk zo weinig van hem. Je bent het toch met me eens dat we geen Kalff de Tweede moeten hebben?

Wilco Jan Maarten bedoel je?

Alexandra Ik wil iemand met lef! Een vent met ballen.

Wilco Wat zou je dan van Rijkman vinden?

Alexandra Jezus!

Rijkman is een autist. Een sociopaat.

Wilco Maar is het een sociopaat met ballen?

Alexandra *verbaasd* Jij bent voor Rijkman.

Duco Amro, allebei.

Wilbrand We mogen het niet meer hebben over bloedgroepen.

Duco Die fusie is tien jaar geleden, waarom is dat nog steeds een *issue*?

Waldemar Cultuur.

Wilbrand Bij de ABN reden ze allemaal in een BMW zonder type aanduiding. Maar bij de Amro stond de Jaguar van Dick Meys naast de Lincoln Continental van Michael Drabbe.

I.3 c

Joost Het gaat hoe dan ook banen kosten. Duizenden, ben ik bang. Al die mensen die nu over de veertig zijn. Die had je beter gediend door ze tien jaar geleden te ontslaan.

Jan Maarten Je weet het niet.

Joost Iedereen wist het heel goed. Niemand wilde het conflict.

Al dat pappen en nathouden. Ik hoop dat er nu een eind aan komt.

Jan Maarten Hoor ik hier een voorkeur?

- Joost Er is er maar een die dat gaat doen.
- Jan Maarten Misschien. Omdat hij geen gevoel voor mensen heeft.
- Joost Dat ben ik niet met je eens. Hij daagt mensen uit. Hij is scherp. Maar wel sensitief. En hij is de enige die ervoor kan zorgen dat er in dit bedrijf eindelijk *accountability* komt. Dat is wat mensen willen: gewaardeerd worden om wat je presteert, maar ook afgerekend worden op je verantwoordelijkheid.
- Jan Maarten In een groot bedrijf als dit heb je een familiegevoel nodig. Anders valt het uit elkaar.
- Joost Dat is er. Jullie van ABN blijven altijd een beetje van de koude kant, maar toch familie.
- Jan Maarten Je moet een vaderfiguur hebben. Rob Hazelhoff. Jan Kalff. Een papa.
- Joost Rijkman is geen papa
- Jan Maarten Nee.
- Joost Neem Virgin: Richard Branson is toch ook geen papa.
- Jan Maarten Richard Branson is een minnaar. Ook goed. Je hebt iemand nodig die iedereen omarmt en wakker kust, van de president-commissaris tot en met de koffiejuffrouw in Diepenveen.
- Joost Er is geen koffiejuffrouw meer in Diepenveen. Er staat een automaat.

I.3 d

- Wilbrand 'Rijnhard van Tets heeft niets met *retail*'?
- Rijnhard Ik heb best iets met *retail*, maar de ruimte zit ergens anders. Er heeft zich een hele nieuwe vorm van bankieren ontwikkeld, vooral vanuit New York en London. Dat komt door de wereldwijde groei, door de kapitaalbehoefte die al die bedrijvigheid met zich meebrengt en de aandelenhandel die dat oplevert. Door het gigantische kapitaal bij de institutionele beleggers –
- Wilbrand Pensioenfondsen, verzekeraars –
- Rijnhard Doordat bedrijven mondiaal opereren, en behoefte hebben aan *investment bankers* die ze de weg wijzen. Daar zitten de mogelijkheden. Juist voor een bank als ABN Amro, met zijn internationale traditie en zijn *roots* als handelsbank. Daar kan *retail* op termijn niet tegenop. *Retail is detail*. *Retail banking* is het bewaren van spaarcentjes, het

regelen van betalingsverkeer, de lening voor het nieuwe autootje, de financierinkjes voor het lokale midden- en kleinbedrijf.

Wilbrand Wat het bankfiliaal om de hoek doet.

Rijnhard En wat binnenkort iedereen thuis via internet doet. Doe-het-zelf wordt de boodschap aan *retail* klanten

Wilbrand Jij bent dus meer een *investment banker*?

Rijnhard Wacht even – niet die ondertoon. Ik wil hier niet weggezet worden als een soort Gordon Gekko van de Lage Landen.

tot het publiek Ik weet wel, u zit hier met de ogen van na de kredietcrisis. En van alle bankiers die het gedaan hebben zijn de *investment bankers* de grootste boeven, maar ik ben geen zakkenvuller. Sterker nog: het interesseert me niet zoveel. Ik leef goed van wat ik verdien. Hoeveel dat is kunt u precies nalezen in elk jaarverslag, dat is openbare informatie.

Vergis je niet: ik krijg ze elk jaar aan mijn bureau als de bonussen worden uitgekeerd. De blaaskaak die een chèque van twee miljoen terugschuift: 'Ik ben meer waard.'

Vorig jaar heb ik geprobeerd een systeem in te voeren met meer oog voor de lange termijn. Ik was meteen drie bankiers kwijt. Mensen die ik niet kan missen.

I.3 e

Jan Maarten We hebben het er uitgebreid over gehad, Helen en ik.

Alexandra Ze zal je nog minder zien.

Jan Maarten Beslist. Maar het is natuurlijk een bekroning. Niet alleen voor mij, ook voor haar. Zonder haar zat ik hier niet. Ik zal je zeggen, als ik naar jou kijk denk ik: hoe doet ze het?

Alexandra Organiseren, delegeren en er helemaal zijn als je er bent – hier en thuis.

Jan Maarten Hoe is het met de kinderen?

Alexandra Heel goed. Ik heb een geweldige nanny. De kinderen zijn dol op haar. Die van jullie zijn al uitgevlogen?

Jan Maarten Ja, die staan op eigen benen.

Alexandra Dat was voor Helen natuurlijk een hele overgang

Jan Maarten Ja, daar heeft ze het geloof ik wel even moeilijk mee gehad, toen de

jongste ging studeren.

Alexandra Ik denk dat dat bij Lydia en Jan Kalff ook gespeeld heeft.

Jan Maarten Hoe bedoel je?

Alexandra Dat zij na zoveel jaren van hem gescheiden is. Hun kinderen waren ook de deur uit toen Jan bestuursvoorzitter werd. Dan wordt het heel stil in huis.

Waldemar Alexandra Cook-Schaapveld, diplomatendochter, *investment banker*.
Iemand die in een interview over zichzelf zegt:

Alexandra Ik heb er nooit aan getwijfeld dat ik iets hoogs zou bereiken. Niet dat ik als kind al wist dat ik bankier wilde worden, maar ik wist wel dat ik een behoorlijke baan wilde. En kinderen.

Waldemar Vier zijn het er. Elf, tien, acht en zes jaar oud.

Alexandra Geen enkel probleem..

Duco De kneepjes van het vak heeft La Cook geleerd van haar baas. Wilco Jiskoot. Dé *dealmaker* van Nederland, de man die *investment banking* hier op de kaart heeft gezet. Een belangrijke spin in het web van de Nederlandse economie. Zijn netwerk omvat de top van Ahold, Akzo en ASML, van Ballast Nedam, Blokker en Boskalis, van Campina, Content en Corus, van DSM –

I.3 f

Wilco Ja, ja, ja.

Rijnhard Zo is het wel.

Wilco Dat hoeft toch niet zo uitgevent te worden.
Zeg, als ik bij elkaar optel wat ik hier en daar hoor, zouden we binnenkort wel eens het tijdperk Groenink kunnen krijgen.

Rijnhard Dat wordt knokken.

Wilco Rijkman is gewoon wat beducht voor alles wat buiten de klassieke handelsbank valt.

Rijnhard Hij zou het liefste zien dat we nog altijd kruideniertje speelden met kredieten en deposito's. Terwijl er tegenwoordig bankiers rondlopen die deals van honderden miljoenen binnenhalen.

Wilco Hij is huiverig voor dat soort *fee-earners*. Dat snap ik wel. Je moet geen

speelbal worden van toevallige marktsentimenten. Maar wij zijn een veel te veelzijdige bank. Binnen ABN Amro zijn wij als *investment* divisie de slagroom op de taart.

Rijnhard Dat wordt heel moeilijk met Rijkman als bestuursvoorzitter, dat kan ik je wel vertellen.

Wilco Misschien moeten we kijken wat we van tevoren kunnen binnenhalen.

Rijnhard Jij hebt een van je ideetjes.

Wilco Ik dacht: als jij nou eens zegt dat je opstapt als Rijkman voorzitter wordt. Dat gaan ze koste wat kost voorkomen.

Rijnhard Ik wil helemaal niet opstappen.

Wilco Weet ik wel, maar stel je even voor. Een *senior banker* die de handdoek in de ring gooit als de nieuwe bestuursvoorzitter aantreedt. Dat ziet er niet goed uit! Dus gaan ze proberen je binnen te houden.

Rijnhard Waarom moet ik het doen? Waarom doe jij het niet?

Wilco Omdat ze het van mij niet geloven en van jou wel. Jij hebt jaren in New York gezeten, je kunt daar zo weer aan de slag. Waar zou ik heen moeten? Er is voor mij geen andere plek dan hier. Dat weten zij ook.

I.3 g

Kalff Het zou goed zijn als we snel een beslissing nemen.

Loudon Ik denk dat zich een communis opinio aftekent.

Kalff Ja. Dat vrees ik ook. Ik kan me daar heel moeilijk in vinden. Ik zie zijn kwaliteiten, maar ik zie vooral zijn evident gebrek aan empathisch vermogen.

Loudon Wat kopen we voor empathie? Empathie kost alleen maar geld. Kijk om je heen! De wereld is harder geworden. De concurrentie scherper. Je moet iemand hebben die daar weerwoord op heeft.

Wilco voegt zich bij hen.

Kalff Wilco!

Wilco Ik heb van de week een hapje gegeten met Victor Halberstadt.

Loudon Een heel creatieve meedenker.

Kalff Hij is tegenwoordig adviseur bij Goldman Sachs.

Wilco Precies. En Goldman Sachs doet de beursgang van World Online. Hij was het volkomen met me eens dat ze er een Nederlandse bank bij

moeten hebben. Ons.

- Loudon Dat zou mooi zijn.
- Kalff Dat zou echt mooi zijn. Wanneer denk je daar meer zicht op te hebben?
- Wilco Ik zou het je zeggen als ik het wist. We moeten niet te hard duwen, heb ik het gevoel. Het hangt uiteindelijk op mevrouw zelf, maar ik wou eerst maar eens babbelen met een paar mensen uit haar hofhouding.
- Kalff Kunnen wij iets voor hem betekenen?
- Wilco Voor Halberstadt? Op dit moment niet, kreeg ik de indruk.
- Kalff We wachten af.
- Wilco Ik hou je op de hoogte. Even onder ons: heeft Rijnhard al met jullie gesproken?
- Loudon Over zijn kandidatuur?
- Wilco Nee, over zijn positie.
- Kalff Over zijn positie?
- Wilco Hij heeft al een paar keer tegen mij gezegd, dat hij opstapt als Groenink het wordt.
- Loudon Wat?
- Wilco Hij voorziet teveel conflicten. Daar heeft hij geen trek in.
- Loudon Maar dat moet koste wat kost voorkomen worden.

I.3 h

- Rijkman *komt op* Daar ben ik. Jullie hebben je goed gered zonder mij?
tegen Alexandra Ik zag je staan.
- Alexandra Je zag mij staan?
- Rijkman Hier, voor het raam, met Joost en Wilco. Toen ik langsvloog.
- Alexandra Echt?
- Rijkman Ik heb nog gezwaaid.
Jan, mijn excuus dat ik niet eerder hier kon zijn. Je hebt de troepen al toegesproken?
- Kalff Ik heb het kort gehouden.
- Loudon 'Kort maar krachtig sprak de koning tot zijn getrouwen'.
- Rijkman Ik weet niet hoe ver jullie zijn, maar ik ben er klaar voor de scepter van je over te nemen. Ik slaap goed, ik ben psychisch stabiel, ik ben bereid pijnlijke beslissingen te nemen als dat nodig is.

- Kalff We zijn nog volop in beraad.
- Loudon Er is enige weerstand tegen een mogelijke benoeming van jou.
- Rijkman Ik weet het. Men vindt mij niet empathisch. Ik ben confronterend. Ik heb geen gevoel voor mensen. Het woord autist valt. Het is waar, het is niet mijn sterkste kant. Ik werk daar overigens aan met Erik, mijn *personal coach*.
- Loudon Dat is niet het enige probleem.
- Rijkman Nee, bij *investment* voorzien ze uiteraard conflicten. Wilco zal tegen mijn benoeming zijn.
- Kalff Wilco niet, Rijnhard.
- Rijkman Rijnhard?
- Loudon Misschien moet je eens met hem praten.
- Alexandra Dinner is served! *Iedereen af, behalve Rijkman.*

I.3 i

In het afgaan zien we Wilbrand en Waldemar als laatsten, Wilbrand raakt Waldemar aan, ze kussen elkaar innig, volgen daarna de rest. Niemand heeft het gezien.

I.4

- Rijkman *over de reebok* Ik heb hem met een goed schot. Van opzij, door het schouderblad. Hij valt. Ik klim naar beneden. Als ik bij hem kom, zie ik dat hij nog siddert. Doodsstuipt. Het sterven kost hem moeite. Doodgaan is imposant. Een mens, een dier, het maakt niet uit. Het is een heilig moment. Een moment van ultiem geweld. Zelfs als het stilletjes gaat, in bed, met een laatste kleine zucht. Ontzagwekkend is het. Net als een geboorte. Ook heilig, ook geweld. Het zijn zeldzame ogenblikken. Steeds zeldzamer in dit gemanicuurde bestaan. Wij wonen in Pamperland. Overal worden de scherpe kantjes weggeslepen – iemand zou zich kunnen bezeren. Hoe moet ik mijn zoons het leven laten zien? Er is niet eens meer een sterrenhemel om naar op te kijken. Want overal is altijd licht. We zijn bang in het donker. Een uiterste voelen. Aan je limiet raken. Weten dat het menens is. Ik ben een man. Daar gaat het over.

Tweede bedrijf

II.1

Rijkman Groenink met Erik van de Loo, zijn personal coach

Rijkman Rijnhard wil helemaal niet opstappen. Het is chantage, Erik. En ik moet meespelen.

Erik Er is altijd een keuze. Het hangt er vanaf wat het je waard is.

Rijkman Als ik niet meespeel kan ik mijn benoeming vergeten. Zonder jawoord van Rijnhard, krijg ik Kalff en Loudon niet achter me.

Erik Nee.

Rijkman Dan werk ik straks onder Jan Maarten. Hij is niet veel ouder dan ik, dus dan is mijn kans verkeken.

Erik Ja.

Rijkman Dus.

Erik Zijn er ook dingen die je niet over zou hebben voor je benoeming?

Rijkman Weinig.

Erik Zou je je vrouw verkopen? Je dochter?

Rijkman Wat probeer jij nou?

Erik Ik probeer ruimte te maken in die stugge kop van jou. Speelruimte.

Rijkman Het is goed met je. Ik heb vijfentwintig jaar gevochten voor die plek. Je kunt ook meteen onder de grond gaan liggen. Ik moet. Punt. Elke andere optie is mijn eer te na.

Erik Want?

Rijkman Ik kan het beter. Ik erger me rot aan hoe het gaat. Er staat hier een kapitaal bedrijf, een bank die nummer een kan zijn, wereldwijd, en ik weet hoe het moet. Misschien krijg ik het niet voor elkaar, maar ik mag het niet voorbij laten gaan.

Erik Behoorlijk monomaan, hè?

Rijkman Dat is dan maar zo.

Erik Als je maar beseft dat dat je ook in de weg zit. Juist op het punt van de empathie.

Rijkman Ik kan het woord niet meer horen! Ik heb nu een probleem op te lossen. Ik moet Rijnhard uit de weg ruimen.

Erik Waarom speelt hij het zo?

Rijkman Hij zet zichzelf te koop. Hij wil de juiste prijs. Ik kom op de troon als ik

hem een hertogdom geef.

II.2

- Rijkman Waar jij mogelijkheden ziet, zie ik risico's.
- Rijnhard Dat lijkt mij een beknopte samenvatting van de hele *financial business*.
- Rijkman Je moet het met me eens zijn dat jullie waanzinnig veel geld kosten en nauwelijks iets opleveren. Jullie hebben peperdure *investment bankers* ingehuurd die met zichzelf en met de bank lopen te leuren zonder dat iemand daar toezicht op houdt. *Direct marketing* van de onaangenaamste soort.
- tot het publiek* Even voor wie het niet paraat heeft: een *investment banker* is niet alleen iemand die grote transacties, zoals beursintroducties, aandelenemissies, fusies en overnames namens de bank voorbereidt en begeleidt, nee, hij stookt ook als het even kan het vuurtje zelf op. Hij hoort bijvoorbeeld op een partijtje bij klant Zus dat bedrijf X een probleempje heeft en hij bedenkt dat dit misschien wel het uitgelezen moment is voor bedrijf Y om zijn concurrent X in te lijven. Dan is X gered en Y heeft een concurrent minder. De volgende dag maakt hij een babbeltje met X en een afspraakje met Y. Als hij de deal rondkrijgt, verdient de bank daar aan. En hij krijgt een bonus.
- Rijnhard Sorry, 'partijtje', 'babbeltje', 'afpraakje'? *tot het publiek* Onze *investment bankers* zijn hooggekwalificeerde mensen, die de markt kennen, die *twentyfour/seven* informatie vergaren. Die analyses maken van de koersen, cijfers van ondernemingen, de wereldhandel, nationale en internationale politieke, sociale en economische ontwikkelingen. Mensen met een visie, die hun expertise ter beschikking stellen van het bedrijfsleven.
- Rijkman Als *investment banker* houd je je kennis en je netwerk zoveel mogelijk voor jezelf. Wat jij binnenbrengt, bepaalt je bonus. Je werkt in de eerste plaats voor jezelf. De klant is niet van de bank, de klant is van jou. Dat je ook voor de bank werkt betekent vooral dat je verzekerd bent van een mooi salaris en uitstekende arbeidsvoorwaarden. Dus als je deal niet doorgaat, heb je toch je schaapjes op het droge.
- Rijnhard Hoe kan ik aanblijven onder een bestuursvoorzitter die zo over mijn

mensen denkt? Ik moet de garantie hebben dat wij ons werk kunnen doen, anders kan ik beter opstappen.

Rijkman Die garantie ga ik je geven. Ik wil een nieuw concept invoeren. In andere sectoren heb je tegenover de *retail* de *wholesale*. Detailhandel versus groothandel. De een bedient de consument, eventueel een klein bedrijfje. De ander bedient zakelijke klanten. Ik wil toe naar een nieuwe *business unit: wholesale*. Een *business unit* dus voor de grootzakelijke markt, waarin *corporate finance* en *investment banking* samen gaan. En jij krijgt daar de leiding over.

Rijnhard Zakelijke kredietverlening en de *investment bank* bij elkaar?

Rijkman Juist.

Rijnhard En ik moet dat opzetten.

Rijkman Opzetten en uitbouwen. De eenheid opereert wereldwijd en wordt vanuit Amsterdam aangestuurd.

Rijnhard Ik wil tijd. Ik moet twee heel verschillende soorten bankiers bij elkaar brengen. Zakelijke financiering is een ander vak dan *dealmaking*. En de markt moet ons in die nieuwe gedaante leren kennen.

Rijkman Accoord.

Rijnhard Ik moet bovendien ruimte krijgen om de *unit* op te bouwen en acquisities te doen.

Rijkman Dat heet geen ruimte, dat heet geld.

Rijnhard Zonder geld geen deal.

Rijkman Accoord.

Rijnhard En ik wil dat de ontwikkeling van de *unit wholesale* prioriteit nummer een wordt.

Rijkman Accoord.

Rijnhard reikt Rijkman de hand. Terwijl ze elkaar de hand drukken:

Rijkman Van wie was dit opzetje? Van jou of van Wilco?

Als Rijnhard wegloopt, komt Wilco naar hem toe en feliciteert hem.

Terwijl Rijkman wegloopt, komt Erik van de Loo op hem af.

Erik Je hebt alles weggegeven.

Rijkman Ik word dadelijk benoemd. *Investment banking* is hot. Vraag het die jongens van *investor relations*. Ik ga enorm scoren met die nieuwe *business unit*. Let maar op wat er straks in de kranten staat. Dan zijn er

twee mogelijkheden. Een: het lukt Rijnhard – en Wilco – om van *wholesale* een wereldspeler te maken. Dan scoren ze, maar ik net zo goed, want het gebeurt onder mij. Twee: het lukt ze niet. Dan kan ik ze daar met het nieuwe systeem van *accountability* op afrekenen. Wie het verbruit, vliegt eruit.

II.3 Wandelgangen

Loudon Rijkman, het is me een genoegen je te mogen mededelen dat wij je gaan voordragen als voorzitter van de Raad van Bestuur van ABN Amro.

Kalff Van harte.

Loudon We zijn ervan overtuigd dat de bank met jou aan het hoofd de uitdagingen van het nieuwe millennium aankan.

Duco Maar zover is het nog niet. Het is nu najaar 1999. De troonsbestijging vindt plaats na goedkeuring van onze aandeelhouders, en die komen pas in mei volgend jaar bijeen. In de tussentijd heeft Jan Kalff nog een verrassing voor zijn Raad van Bestuur.

de scène loopt over in een vergadering van de Raad van Bestuur.

Kalff Een prachtklus. En voor mij persoonlijk ook een erg leuk – hoe zal ik het noemen? Afscheidscadeautje.

Duco Om de tafel hebben we Wilco Jiskoot, *investment banker*, de *dealmaker* van Nederland. Zijn compaan jonkheer Rijnhard van Tets –

Rijnhard Nou nou, moet dat nou? Het is zo onbelangrijk

Duco Ik weet niet of het zo onbelangrijk is.

Van Tets is trouwens de neef van president-commissaris Aarnout Loudon. Ook een jonkheer, u zag hem net nog. En we hebben Joost Kuiper, pas begin dit jaar door Jan Kalff in de Raad van Bestuur gevraagd –

Flash back, gaat geleidelijk weer naar het heden

Joost Ik weet niet of ik dat wel moet doen, Jan. Een tree te hoog op de ladder is slecht voor de bank en slecht voor mij.

Kalff Daar hoeft je niet bang voor te zijn. Je doet in niets voor de anderen onder. En ik zou je er graag bij hebben in het team

Duco Dat is Kalff ten voeten uit: het team op de eerste plaats. Net zolang met elkaar praten tot er consensus is.

- Kalff Je moet het met elkaar doen. Dit zijn allemaal buitengewoon slimme, bekwame mensen. Pas als iedereen overtuigd is kun je er zeker van zijn dat je een verstandige beslissing hebt genomen.
- Rijkman Sommige beslissingen worden dus niet genomen.
- Joost Dat was al zo toen ik begon bij de Amro. En sinds de fusie met de ABN is het er niet beter op geworden.
- Kalff Geen beslissing kan beter zijn dan een verkeerde beslissing.
- Joost Maar om ons heen dendert de wereld gewoon door.
- Wilco Daarom zou ik willen voorstellen dat we beginnen.

II.4 Heden, in vergadering

- Kalff Ja, dankjewel. Het doet mij enorm plezier dat ik jullie kan meedelen dat Wilco een mammoet² heeft binnengehaald. Voor mij, als bankier van het oude stempel, is het extra leuk dat juist deze klus – helemaal *new economy* – nog binnen mijn voorzitterschap gaat plaatsvinden. Wij gaan de beursintroductie doen van World Online.
- Rijkman Godbewaarme!
- Kalff Dit wordt onze mooiste *IPO*³ sinds KPN.
- Rijkman Heeft iemand informatie ingewonnen? Heeft iemand in de archieven gekeken? Nina Aka!
- Kalff Brink
- Rijkman Ja, *also known as* Brink. World Online moeten wij echt niet doen.
- Joost Wij hebben een vrij uitgebreide geschiedenis met mevrouw Brink uit de Amro tijd. Toen Rijkman nog bij Bijzondere Kredieten zat.
- Rijkman Dat waren hele bijzondere kredieten, waar Nina Aka bij betrokken was. Die vrouw laat een spoor van vernieling achter.
- Rijnhard Hoe lang is dat geleden? Je gaat toch niet iemand afrekenen op resultaten van twintig jaar terug?
- Joost Oké, kijk naar vandaag. World Online heeft nog nooit een cent winst gemaakt.
- Kalff Dat geldt voor allemaal. Netscape, AOL, Amazon. Maar de aandelen gaan als warme broodjes weg. Iedereen begrijpt de belofte van internet.

² de gebruikelijke term is 'elephant deal', de mammoet is een grapje van Kalff

³ ai-pie-o: initial public offering = beursintroductie

- En World Online heeft een voorsprong op alle anderen in Nederland.
- Joost Dat is wat ze heel hard roepen.
- Rijnhard Zij hebben de infrastructuur.
- Rijkman Die heeft KPN met Planet ook.
- Joost Laten we die dingen aan de techneuten overlaten. Wij zijn bankiers, wij hebben verstand van geld en van markten. Wat mij betreft is de hele *hype* rond internetbedrijven een zeepbel.
- Rijkman Zeker als het gaat om een bedrijf in handen van een notoir onbetrouwbare zakenvrouw.
- Wilco Misschien kan ik even wat toelichten? Ik word door alle grote jongens gebeld of wij contact hebben met World Online. Iedereen wil instappen. Oké, we moeten ons eigen oordeel volgen, maar die analisten zijn niet gek. De internetspecialisten adviseren allemaal World Online.
- Kalff Bovendien doen we het niet alleen. Goldman Sachs is niet de eerste de beste partner.
- Rijkman Hun belang is veel kleiner dan het onze. Wij zitten in een glazen huis.
- Joost Juist vanwege de *hype* kunnen we gigantische schade oplopen.
- Wilco Dit kan niet misgaan. Als ik nu een *bookbuilding* begin, is het binnen een dag overtekend. Ik ga zelf de beursgang leiden en dat is, in alle bescheidenheid, toch ook een signaal.
- Rijkman En jij denkt dat je door één deur kan met la Nina?
- Wilco Ik heb Duco van Killen gevraagd mij te assisteren.
- Joost Jezus!
- Rijkman Maar die is van *investor relations*? Die heeft nog nooit een *IPO* gedaan.
- Joost Nee, maar als je er zo uitziet hoeft dat niet.
- Wilco Je moet het spel spelen met alle middelen die je ter beschikking staan.
- Kalff Sorry, ik volg het geloof ik niet?
- Rijnhard Cadeautje voor mevrouw Brink.
- Kalff O. Maar ik hoop toch vooral dat hij deskundig is.
- Wilco Daar ben ik voor.
- Kalff Kunnen we naar een afronding toe gaan?
- Wilco Mag ik misschien een laatste opmerking maken? De hele wereld gaat er vanuit dat wij die introductie doen. Dus je kunt wel bang zijn voor schade in het, tamelijk onvoorstelbare, geval dat er iets mis gaat, maar

de schade zal minstens even groot, zo niet groter zijn, als we deze deal niet doen.

II.5

Alexandra Wat is dit? Waarom krijg ik World Online niet?

Wilco O, Lex! Goed dat ik je zie.

Alexandra Dit is een klus die ik hoor te doen.

Wilco Absoluut! Daar heb je volkomen gelijk in, maar soms moet je –

Alexandra Waarom haal je er die *nitwit* van *investor relations* bij?

Wilco Van wie heb je dat gehoord?

Alexandra Ik stel jou een vraag. Kun je alsjeblieft antwoord geven?

Wilco Zullen we even ergens iets gaan drinken?

Alexandra's telefoon gaat. Ze zet hem uit.

Alexandra Nee, ik wil niet even ergens iets gaan drinken, ik wil weten waarom ik de mooiste beursgang van de afgelopen tien jaar niet krijg. Terwijl dat gewoon bij mijn functie hoort.

Wilco In dit geval leek het ons goed dat ik, als lid van de Raad van Bestuur, de leiding heb. Juist omdat het best een vrij omvangrijke deal is, waar erg veel belangstelling voor is, samen met Goldman –

Alexandra Mijn Engels is beter dan dat van jou.

Wilco Natuurlijk, dat is echt het probleem niet –

Alexandra O! Er is een probleem?

Wilco Nee, maak je geen zorgen, er is niets aan de hand –

Alexandra Aan de hand is, dat je mij passeert en een jongen van de straat plukt.

Wilco Hij is niet van de straat, hij werkt bij een andere afdeling.

Alexandra Waarom?

Wilco Je weet toch hoe het spel gespeeld wordt?

Alexandra De regels zijn ineens veranderd!

Wilco Hoe kom je daar nou bij? Trek het je niet zo aan! Het is niets persoonlijks. Maar jij en Nina, dat wordt toch niks?

II. 6

Waldemar Yes!

Wilbrand Go! Go! Go!

Waldemar Tsjakkaaaa!

Wilbrand Eindelijk! Licht aan de horizon!

Waldemar Gefeliciteerd, man! Jezus, gozer, dit is echt goed!

Duco Ja.

Wilbrand Alleen Kapitein Koek vindt het niet zo leuk.

Duco Ze willen natuurlijk geen *battle of the bitches*.

Waldemar Ach, La Cook komt wel ergens anders aan haar trekken.

Wilbrand Denk je? Die vent van haar is altijd weg, hoor.

Waldemar Nee, ik bedoel: ze gaan haar vast een kluif toegooien. Ze willen haar wel houden.

Duco Komt goed. Maak ik me helemaal geen zorgen over.

Wilbrand Heb je de NASDAQ gezien?

Waldemar Gisteren sloten ze weer op een *all time high*.

Duco Dit gaat hem helemaal worden.

Waldemar En wij surfen mee.

Wilbrand Het is goddomme wel twee voor de prijs van een! World Online én Rijkman Groenink. Eindelijk hebben we wat om te verkopen. Als we nou niet naar een hogere koers toegaan, dan weet ik het niet meer.

Waldemar Dat wordt straks een heel groot stuk bonustaart voor Duco de Killer.

Duco Hier gaan we allemaal mee scoren!

Wilbrand Hé, je blijft wel bij ons, toch?

Duco Natuurlijk. Heb je mijn post-it niet gezien: 'Even weg, zo terug'.

Waldemar Kom, we gaan een pilsje pakken.

II.7

Alexandra ontdekt tijdens het bellen een ladder in haar panty, haalt een pakje met een nieuwe panty uit haar tas, trekt haar oude panty uit en de nieuwe aan, intussen de telefoon moeizaam aan haar oor houdend.

Alexandra *aan de telefoon* Oké, geef hem dan maar even.
Lieverdje, hier is mama
luistert, kijkt intussen op haar horloge
Ja schatje, dat hoor ik net van Liz, dat is heel verdrietig
Dat snap ik heel goed, maar dat kan nu niet.
Ja, nee. Luister eens naar mama: als ik thuiskom kom ik je een kus

brengen, goed?

Jawel, je moet wel gaan slapen.

Ik denk dat je zonder Toeka ook best kunt slapen.

Luister eens, weet je wat we doen: zaterdag is mama thuis en dan gaan wij met z'n tweetjes naar de Bijenkorf en dan kopen we een nieuwe Toeka. Is dat een goed idee?

Nee, dat is waar. Maar ouwe Toeka kunnen we niet terug toveren, liefje.

Dan kunnen we toch maar beter kijken of er misschien een nieuwe

Toeka voor jou is. Of niet soms? Dag schatje, goed naar Liz luisteren.

Tot vanavond, dag lieverd, ja, tot vanavond!

II.8

Rijkman Er zit me niks in de weg.

Erik Ik bedoel het praktisch: schoenen uit, jasje uit, das af.

Rijkman Nee, hè? Dat hoeft toch niet, die onzin.

Erik Je moet af en toe dingen vanuit ontspanning aanpakken.

Rijkman Ik ben volkomen ontspannen.

Erik Wat jij wil.

Rijkman Ik betaal, nietwaar?

Erik De bank betaalt.

Rijkman Dat zeg ik.

Erik Dit is wel de crux. Een van de dingen die er sociaal misgaat, is dat mensen je niet als mens ervaren.

Rijkman Dat is knap stom van ze.

Erik Of van jou. Jij demonstreert voortdurend dat je *in control* bent, altijd in het harnas. Je bent voor je omgeving een volkomen onaanraakbare man.

Rijkman Daar denken mijn zoontjes heel anders over. En Irene ook.

Erik Ik heb het over hier.

Rijkman Mensen hebben behoefte aan iemand die laat zien *in control* te zijn.

Erik Maar een leider die nooit uit het lood is, voelt niet authentiek.

Rijkman Jezus. 'Authentiek'. Massief Oisterwijks eiken.

Erik Misschien gaat het niet om wat je bent, maar om wat je probeert te zijn.

Rijkman Het gaat nu gewoon om hoe ik mijn speech ga aanpakken. Hoe

authentiek ik overkom.

Erik Een snufje familieleven heeft gegarandeerd succes.

II.9

Duco Hij heeft zijn arm er een keer bijna af geschoten.

Waldemar Groenink?

Duco Ongelukje. Hij was wezen jagen. Door een stommigheid zaten er nog patronen in zijn geweer. Zijn rechterarm was totaal aan flarden. Hij moest geamputeerd worden.

Wilbrand Hij zit er toch nog aan?

Duco Hij heeft het voor elkaar gekregen dat ze hem net zo lang geopereerd hebben tot hij zijn arm kon houden. Maar hij was wel bijna de pijp uit.

Waldemar Je ziet het helemaal niet.

Duco Je hoort hem er ook nooit over. Hij heeft jaren moeten knokken om die arm weer goed te krijgen.

Wilbrand Hoe weet jij dat eigenlijk?

Duco Van Wilco.

II.10a

*Kalff, Loudon, Wilco, Rijnhard, Joost, Alexandra, Duco, Waldemar, Wilbrand.
(Applaudisserend?)*

Tijdens de speech van Rijkman zien we Waldemar en Wilbrand onopgemerkt aan elkaar zitten.

Rijkman Wij hadden pas een heel boos en verdrietig jongetje thuis. Hannes, onze kater, had een van zijn woestijnratjes te pakken gekregen. 'Hannes mag hier niet meer wonen!' Irene uitleggen dat Hannes het niet kan helpen, dat het nu eenmaal zijn instinct is, dat de natuur zo in elkaar zit. Maar er zat hem iets heel anders dwars. Want het ergste was: 'Hij heeft hem niet eens opgegeten!'

Eten of gegeten worden, die kwestie zal ook de banksector de komende tijd beheersen. Als ik naar al dit talent kijk, weet ik dat ABN Amro de grootste kan worden. Maar we moeten de omslag naar de 21ste eeuw maken. We moeten af van de ambtenarij. Het is niet meer genoeg om netjes ons werk te doen. Er wordt van ons allemaal meer verlangd dan

op de winkel passen. In de mondiale financiële sector van vandaag moeten we scherp opereren.

De organisatie wordt gestroomlijnd. Er komen drie zelfstandige *business units*, toegespitst op specifieke klantsegmenten. Ten eerste *wholesale*, waarin *corporate* en *investment banking* samengaan. Het doet mij enorm plezier dat ik Rijnhard bereid heb gevonden daarvan de leiding op zich te nemen. De ontwikkeling van deze *business unit* krijgt maximale focus en prioriteit. Ten tweede *retail*, voor de particuliere en de kleinzakelijke markt, waar Joost aan gaat staan. En als derde *Private banking* en *Asset management*, het vermogensbeheer.

Het spreekt voor zich dat we anno 2000 in de bestuurskamer streven naar diversiteit. Zo ver is het nog niet. Maar ik ben blij dat ik iemand een functie mag aanbieden die haar een stap dichterbij een bestuurszetel brengt: Lex wordt directeur-generaal *Global Clients*. Nog een paar maanden zal Jan de teugels in handen hebben. De beursgang van World Online zal terecht deel uitmaken van zijn *legacy*. We zien er naar uit.

Applaus

Alexandra Rijkman, dankjewel. Ik zal me warmlopen voor een plek in de Raad van Bestuur. Ik reken op je. Niet omdat ik een vrouw ben, maar omdat ik een verdomd goede bankier ben.

Gelach, applaus, er wordt een fles champagne ontkurkt.

Kalff Heb je het gehoord? We hebben geen klanten meer. We hebben klantsegmenten.

Loudon Dat heet: *client segments*.

II.10b

Wilbrand, Waldemar, Duco kijken met een glaasje in de hand naar de rest.

Wilbrand Wie wil je worden als je later groot bent?

Duco Hoe bedoel je?

Wilbrand Groenink of Kalff of Loudon of Kuiper of Van Tets of –

Waldemar Ik wil wel Kalff worden. Dat je het allemaal al achter de rug hebt, lijkt me zo lekker.

Wilbrand En jij dan?

Duco Jiskoot.
Wilbrand In de schaduw.
Duco Maar wel de eerste viool spelen! Je hebt geen idee. Wat ik meemaak nu met die *IPO*! Wilco kent echt iedereen. Als je Wilco's connecties hebt, kan niemand je ooit meer iets maken.

II.10

Joost Heb ik iets gemist? Wordt hier een politiek spelletje gespeeld?
Rijkman Hoezo?
Joost Maximale focus en prioriteit? Voor Rijnhards *business unit*? Voor de zakenbank? Wat is dit voor flauwekul?
Rijkman Dat is een aanpassing in de strategie die publicitair heel goed werkt.
Joost Rijnhard en Wilco hebben je onder druk gezet.
Rijkman Ik laat me niet onder druk zetten.
Joost Maar jij hebt helemaal geen vertrouwen in die *fee-earners*. Waar komt die draai ineens vandaan?
Rijkman Je insinueert dat ik te koop ben?
Joost Ik insinueer niets. Wij zijn het altijd eens geweest over hoe een bank zijn geld verdient.
Rijkman Ik heb met meer te maken dan alleen wat jij en ik vinden. Ik kan niet ongevoelig blijven voor het wereldwijde succes van *investment banks*. Daar moeten wij onze plek veroveren.
Joost Maar die business zit vol risico's. Eén zuchtje tegenwind en alles ligt overhoop. Dat past niet bij ons.
Rijkman We moeten mee in de stroom. Dat is wat aandeelhouders van ons vragen.
Joost Er zijn meer belangen dan die van aandeelhouders. Onze klanten zijn belangrijker. Onze werknemers zijn belangrijker.
Rijkman Joost, we kunnen niet blijven polderen. We moeten naar het Angelsaksische model. Dat is het meest succesvol. We mogen niet achterblijven.
Joost Ik begrijp je echt niet. En bungelt *retail* er maar zo'n beetje achteraan?
Rijkman Natuurlijk niet. Maar *retail* verkoopt niet.
Joost *Retail* is een bruine boterham en *investment banking* het croissantje.

Rijkman Zo is het.

II.11

Rijkman Mijn vader was arts. Maar hij kon niet tegen lijden. En al helemaal niet tegen de dood. Dus werd hij schoolarts. Elke ochtend om half negen stapte hij op zijn fietsje en reed hij naar zijn werk. Om half twaalf kwam hij thuis om te lunchen. Om half twee fietste hij weer weg en om half vier zat de dag erop.

Ik kon er niet tegen. Een intelligente, getalenteerde man. En dan zo je licht onder de korenmaat stellen. Eerloos.

Derde bedrijf

III.1

- Duco Amsterdam, Beursplein 5, vrijdag 17 maart van het jaar 2000, half een 's middags. De handel in aandelen World Online is geopend. De voorinschrijving is **eenentwintig** keer overtekend. De geschatte marktwaarde is drieëndertig miljard –
- Waldemar Anderhalf miljard euro meer dan wij zelf!
- Duco Van de honderd grootste beleggers van de wereld gaan er negentig in World Online. Wilco werd gek. Gisteravond laat stond zijn telefoon nog roodgloeiend. De ene na de andere institutionele belegger die zijn positie zeker wilde stellen.
- Wilco 'We doen nooit meer zaken met je als wij dat pakket niet krijgen.'
- Waldemar Jiskoot is op de beurs, waar de champagne ontkurkt wordt als de openingskoers op het scherm verschijnt. In de *dealingroom* in het ABN Amro hoofdkantoor trilt de lucht van opwinding. De openingskoers van € 50,20 stijgt al gauw naar de eenenvijftig. Maar na elf minuten –
- Duco *What the fuck!* Wie doet dit? Wat gebeurt er? Waarom gebeurt er niks? *Stemmenconcert – het is niet van belang dat we het in de zaal verstaan, dat je hier en daar een flard meekrijgt is genoeg. het gaat om de hectiek.*
- A *belt* Is hij te bereiken? Ja, het is dringend. Haal hem eruit. Mijn verantwoording. Ja, ik weet zeker dat hij hiervoor gestoord wil worden.
- D Ha mam, mag ik papa even? Ja, ik heb aan Ida's verjaardag gedacht. Maar mag ik nu papa?
- B Ik krijg verdomme niemand aan de lijn bij Goldman!
- E Heeft iemand Tony al gesproken?
- C Bel je London?
- F Zo, dat gaat hard!
- D Pap, dat je het weet, ik ga je World Online nú voor je verkopen
- B Ja, natuurlijk bel ik London.
- E Hallo! Heeft iemand Tony al gesproken?
- C Probeer New York dan! Nee, Tony komt later wel
- E Jezus, man, dat kan toch niet. Ik bel hem wel.
- F Iemand heeft haast, dat is duidelijk.
- D Ja, dat is echt het beste.

- A *belt* Ik moet je adviseren je belang in World Online te verkopen. – Ja, voor ons is het buitengewoon vervelend, maar ik zou je nooit meer onder ogen kunnen komen als.– Dat weet ik niet, maar ik zie ze kelderen. – Doen we.
- Duco Hoe kan dit? Hoe kan dit? Wat is dit voor pleuriszooi?
- F Iemand is aan het dumpen.
- C Als je hem niet aan de lijn krijgt, jammer dan, wij moeten gaan aankopen, nu!
- B Godverdegodver!
- Duco Maar wie? Wie doet dit?
- F Daar zullen we nooit achter komen.
- Duco Baystar!
- E Welnee, Baystar heeft niet zoveel.
- F Dit is een grote jongen. Misschien een paar grote jongens. Je komt er nooit achter.
- Duco *belt* Wilco, wat wil je dat ik doe? – Hoe bedoel je? – Dat is wel het laatste waar ik behoefte aan heb.
- C *neemt telefoon op* Meneer Kalff. – Ja, inderdaad. – Het probleem is dat wij onze man bij Goldman Sachs niet aan de lijn krijgen. – Daar zijn we al mee begonnen.
- B Come on! Kopen kopen kopen!
- Wilbrand ABN Amro gaat de boot in. Aan het eind van de middag hebben we voor 380 miljoen aan aandelen van de markt moeten dweilen. Goldman Sachs geeft niet thuis... Het duurt niet lang voor blijkt dat het prospectus⁴ niet de gewenste openheid van zaken heeft gegeven. Wat in het prospectus een '*transfer*', wordt genoemd, is in feite de *verkoop* van de aandelen van Nina Brink aan de firma Baystar, drie maanden voor de beursgang. Baystar betaalde rond de 6 euro per stuk.

III.2

- Rijkman Ik mag aannemen dat dit personele consequenties gaat hebben?
- Kalff Zo eenvoudig ligt het niet.
- Rijkman Dit kan je niet laten passeren.

4 in financiële kring is 'het prospectus' ipv 'de prospectus' gebruikelijk

- Kalff Ieder ontslag zou een schuldbekentenis zijn.
- Rijkman Wilco's positie is onhoudbaar.
- Kalff Wilco's positie staat niet ter discussie.
- Rijkman Hij heeft ons in deze slangenkuil gemanoeuvreed! Hij wist dat Brink haar aandelen verkocht had. Dat zijn malversaties.
- Kalff Ik reken het Wilco aan dat hij niet helderder gecommuniceerd heeft. Maar hij heeft geen malversaties gepleegd. Die komen voor rekening van mevrouw Brink.
- Rijkman Ik wou dat het waar was. Zij is er geen cent bij ingeschoten. Integendeel! Wij een paar honderd miljoen. Dankjewel, Wilco.
- Kalff ABN Amro kan niet zonder Wilco.
- Rijkman Iedereen is vervangbaar.
- Kalff Wilco's relaties vertegenwoordigen een kapitaal van onschatbare waarde. Denk er aan: mensen houden van hem.
- Rijkman Eén man houdt dit hele bedrijf in gijzeling.
- Kalff Rijkman...
Ik weet niet hoe ik dit moet zeggen. Wij zijn allemaal zo gevormd in een bepaalde manier van omgaan met elkaar. Omdat we zaken doen.
Toen Michael ziek was –
Voor mij is er veel veranderd sinds Lydia van me weg is.
Zij zag de dingen zo goed. Dan begreep ik ineens hoe de verhoudingen lagen.
Nu ik er alleen voor sta, probeer ik zelf beter te kijken. Jij en Wilco: Esau en Jacob. Twee werelden. Maar je zit aan hem vast.
- Rijkman Ik zit aan niemand vast.
- Kalff Tornen aan Wilco's positie zou heel veel mensen tegen je in het harnas jagen.
- Rijkman Als ik zulke bonussen zou uitdelen, zouden ze ook met mij weglopen.
- Kalff Ik ben niet kritisch genoeg geweest. Mijn ijdelheid was geveild. Zo gaat dat met oude mannen. Tijd om op te stappen.

III.3 Wilco, Rijnhard en Duco

- Duco Maar wie is begonnen?
- Wilco Een grote instelling die alles via kleine commissionairs heeft verkocht.

- Waarom? Dat zou ik willen weten.
- Rijnhard *Inside information.* Iemand die weet wat Baystar betaald heeft een paar maanden geleden.
- Wilco Of gewoon *good old-fashioned* speculeren. Iemand die alleen maar gekocht heeft om zo snel mogelijk te verkopen.
- Duco Dat je niks kunt doen. Dat is toch ongelooflijk.
- Rijnhard Nou, als we niks gedaan hadden was het nog erger geweest.
- Duco Maar wat dat gekost heeft.
- Wilco Dat weten we nog lang niet.
- Rijnhard Vooralsnog houden we een positief saldo op deze deal.
- Duco Niet als je ons eigen koersverlies meerekent.
- Rijnhard Dat trekt wel weer aan.
- Duco Nu moet ik de komende tijd op elk feestje horen: 'World Online, dat deden jullie toch?' Daar word ik nu al depressief van.
- Wilco Neem het niet zo zwaar
- Alexandra komt op met een fles whisky en vier glazen.*
- Alexandra Ik dacht wel dat jullie hier zaten.
- Wilco Lex!
- Alexandra Ik heb de EHBO kit meegebracht.
- Rijnhard *You're the man!*
- Alexandra *tegen Duco* 't Is zo weer over. Kusje d'r op?
- Duco Ik zou het liefste een jaar onderduiken. Op een Zuidzee eiland waar ze nog nooit van ABN Amro gehoord hebben.
- Alexandra Pas op, wij zitten overal!
- Rijnhard Je moet je nooit schamen voor wat je niet hebt gedaan.
- Wilco Misschien moet je je ook niet schamen voor wat je wel hebt gedaan.
- Alexandra Er is niemand dood, hoor. De pest is niet uitgebroken, we hebben geen huizen in brand gestoken of ledematen afgehakt.
- Wilco Het is een spel. Je moet willen winnen, anders is het niet leuk. Dus zet je alles op alles. Maar als je toch verliest, zeg je tegen jezelf: 'Het is maar een spel.'
- Duco Duur spel.
- Wilco Dat is relatief. Toen ik nog studeerde, vroeg mijn oma me voor een karweitje. Ik had net een auto. Een tweedehands Ford Capri. Rood. Ik

zal je de details besparen, maar het kwam er op neer dat ik iemand vijfduizend gulden *cash* moest brengen. In Middelkerke. Waar ligt Middelkerke? Tussen Oostende en Westende, aan de Belgische kust. Je had destijds in Oostende iets dat in Nederland nog niet bestond –

Rijnhard Het casino!

Wilco Juist! Ik dacht: ik wissel honderd gulden en dan maak ik daar wat meer van. Dat lukte niet helemaal. En toen kon ik natuurlijk niet meer terug – ik moest het verlies goedmaken. Gelukkig had ik nog Eurochèques. Kortom, toen ik tollend buiten stond, was ik niet alleen de vijfduizend gulden van mijn oma kwijt, maar stond ik zelf ook tweeduizend gulden in het rood. Genoeg om als student een jaar van te leven. Dát was een duur spel. Want het ging om echt geld, dat echt moest worden teruggetoverd.

Alexandra En toen moest je papa bellen.

Wilco Toen moest ik papa bellen.

Rijnhard En wat zei papa?

Wilco Hij is het me komen brengen.

Duco Tof!

Alexandra Jammer dat wij niet iemand kunnen bellen.

Rijnhard Ja, want het is wel geld van oma.

Wilco Dat is niet ons probleem. Dan hadden de ABP's en de PGGM's maar beter op moeten letten. Ik heb ze niks verkocht wat ze niet hebben wilden.

Duco Oma zal er niks van merken.

Wilco Oma heeft er nooit iets van gemerkt.

III.4

Joost Het is een modderpoel.

Rijkman Er zijn cijfers.

Joost Nou, nee.

Rijkman Natuurlijk zijn er cijfers. Er wordt voortdurend gerapporteerd.

Joost Ja, maar wat waar verdiend wordt, is ondoorzichtig.

Joost Het enige wat duidelijk is, is de hartvervetting van mijn divisie Nederland. Daar moet het mes in.

Rijkman Dat moest in 1995 al, toen ik er dg werd.

Flashback

Rijkman Heb je het bekeken?

Kalff Ik heb het gezien.

Rijkman Van de vijftienduizend man is een kwart tot een derde overtollig. En allemaal goed betaald, met prachtige arbeidsvoorwaarden en een mooie pensioenvoorziening, waar we tot Sint Juttemis aan vastzitten.

Kalff We hebben ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Rijkman We zijn een bank. Wij passen op andermans centen. Als wij inefficiënt werken, smijten we geld van onze klanten over balk. We maken nu krankzinnig hoge kosten tegen te weinig winst.

Kalff Ik begrijp je redenering wel, maar we gaan iedereen over ons heen krijgen. Bonden, overheid, media.

Rijkman Zo dachten Hazelhoff en Nelissen ook, maar de gevolgen zijn rampzalig. Veel teveel mensen zitten maar een beetje te modderen. – dat is voor niemand goed. En die eindeloze stroom richtlijnen en voorschriften voor de regio's. Die mensen hebben er een dagtaak aan om het te lezen. Dat gaat ten koste van de klant en het smoort ieder initiatief en alle eigen verantwoordelijkheid.

Kalff Ontslag voor zoveel mensen kan ik niet verkopen.

Heden

Rijkman Ik kreeg het er niet door. Tweeduizend was het maximaal haalbare.

Joost En nu zit ik met de gebakken peren.

Rijkman Maar jij hebt mij. Ik geef je alle rugdekking die je nodig hebt.

Joost We moeten een vacaturestop instellen. Want als je niet uitkijkt komt er aan de achterdeur binnen wat je aan de voordeur uitlaat.

Rijkman Maar noem het dan 'interne doorstroming' of iets dergelijks. Ik wil er bij mijn aantreden niks over hoeven uitleggen.

Waar ik mee zit, is dat ik geen cijfers heb van *wholesale*. Ik presenteer straks mijn visie op de strategie. Daarin is een nieuwe divisie *wholesale* prioriteit. Het zou prettig zijn geweest als ik daarvoor cijfermatige onderbouwing had.

Joost Die is er niet. Als jullie hadden geïnvesteerd in een uniform informatiesysteem... Dat is niet gebeurd. Daar heb je zelf bijgezeten.

- Waarom maak je je nu ineens druk over die cijfers? *Wholesale* ligt toch goed in de markt?
- Rijkman Het is een nieuwe divisie, daar moet je concrete verwachtingen aan knopen.
- Joost Je kunt toch dingen in het midden laten?
- Rijkman 'Dames en heren, ik weet het nog niet.'? Uitgesloten.
- Rijkman *tegen Erik* En jij houdt je mond. Ik weet al wat je gaat zeggen.
- Erik Het is niet erg om het niet te weten.
- Rijkman Er zijn dingen die je niet niet mag weten. Je moet zorgen dat mensen geloven. Als er geen geloof is, houdt alles op.
- Erik Vertrouwen, bedoel je?
- Rijkman Ik bedoel wat ik zeg.
Niets heeft van zichzelf waarde of zin. Mensen geven waarde en zin.
Door te geloven.
- Erik In Rijkman Groenink?
- Rijkman Ja. In Rijkman Groenink.
Geloof is een daad. Een raadselachtige daad. Want je kunt niet zeggen: 'Nu ga ik geloven.' Geloof moet ingeblazen worden. Daarom is geloof voor mij een plicht. Voor elke leider.
- Erik Het geloof verdwijnt niet als jij iets niet weet. Het verdwijnt onherroepelijk als je door de mand valt.

III.5

De jongens van investor relations met kranten.

- Waldemar Hier: 'Groenink stuurt ABN Amro de bancaire snelweg op. Groenink is de man om na het sprokkelwerk van Kalff op zoek te gaan naar *the great kill*.'
- Wilbrand 'ABN kiest met Rijkman Groenink voor agressie.'
- Waldemar 'Topman ABN Amro: *Brains* en brandie'
- Duco Hoe vind je deze: 'nieuwe topman is niet de keurigste, maar wel de beste bankier'?
- Waldemar 'ABN Amro gaat met Groenink voor het Angelsaksische model.'
- Wilbrand 'Een nieuwe toekomst. Meer aandeelhouderswaarde. En vooral: tempo. Met deze accenten maakt Groenink zijn naam als harde

veranderingsmanager waar.

- Waldemar ABN Amro begint op Europese schaal ongemakkelijk klein te worden.'
- Duco Komt goed. Maak ik me helemaal geen zorgen over: vrijdag drie procent erbij, vandaag alweer. En Rijnhard zoekt vijfhonderd nieuwe zakenbankiers! De *headhunters* likken hun vingers af.
- Waldemar 'Met name de creatie van de *business unit wholesale* getuigt van een nieuwe kijk op de missie van ABN Amro. De bank kan zo een rol van betekenis spelen in de VS. Hiermee komt ook de BV Nederland een stap dichterbij een sterrenstatus in de mondiale *high finance*.'
- Zie je, het is gewoon zo.
- Wilbrand Wat?
- Waldemar *Investment banking* is geil.
- Duco Ja, hèhè!
- Waldemar Dat is toch raar, eigenlijk.
- Duco Hoe kom je daar nou bij? Geld is geil. Macht is geil. New York is geil. Business class vliegen naar Singapore, Davos, Kuala Lumpur is geil.
- Wilbrand Een wereld zonder pijn. Wie lijdt moet weg. Wie blijft, is mooi en jong en gezond en rijk. Dat is sexy.
- Waldemar Ja.

III.6 Rijkman, Rijnhard, Joost, Wilco

- Rijnhard ING wil Furman Selz kwijt.
- Rijkman Al maanden.
- Joost Ja, dat zou ik ook willen als ik hun was. De naam alleen al ruikt naar een kater.
- Rijnhard Ik stel voor dat wij Furman Selz overnemen. Ik denk dat het ons in New York de basis kan geven die we nu missen.
- Joost Ze draaien al jaren verlies.
- Rijnhard Daarom kosten ze een habbekrats.
- Joost Ja, de aankoop. Maar wat loopt daar rond aan gegarandeerde bonussen? Hoeveel *law suits* hangen ons boven het hoofd als we mensen kwijt willen?
- Plus: wat daar nog rondloopt is tweede garnituur.
- Rijnhard Niet alleen. Ze zijn gedemotiveerd, maar daar kunnen we wat aan doen.

- Joost De motivatie van die jongens is alleen heel duur en niks waard.
- Rijnhard Moet ik nou mensen gaan verdedigen die ik nog niet eens in dienst heb?
- Joost Ja. Want ik moet in mijn eigen vlees snijden en jullie doen maar.
- Rijnhard Het is de wet van vraag en aanbod. Er zijn weinig mensen die goed kunnen voetballen, er zijn weinig goede *investment bankers*. De vuilnismen is van groot belang voor de samenleving, maar voor die ene vuilnismen tien anderen. Dat kan ik over Zinédine Zidane niet zeggen, en over mijn bankiers ook niet.
- Dan: wat mijn buurman heeft, daar heb ik ook recht op. Als ik daar geen rekening mee houd, dan ben ik ze kwijt aan de concurrent.
- Joost Opperuimd staat netjes, zou ik zeggen! Mensen die alleen geïnteresseerd zijn in hun eigenbelang.
- Rijnhard Daarom ben jij een *retailer* pur sang.
- Joost Waar geloven die gasten in?
- Rijnhard In excellent hun kunstje doen en daar excellent voor betaald krijgen.
- Wilco Mag ik er een kleinigheidje aan toevoegen: veel van onze mensen zijn beperkt houdbaar. Ze gaan er op hun veertigste uit, omdat hun expertise niet meer voldoet, omdat er alweer nieuwe specialisten de markt op stromen. Daardoor zijn die hoge beloningen ontstaan, eigenlijk net als bij voetballers.
- Rijkman Lulkoek. Als je veertig bent kun je nog dertig jaar iets anders doen. Kijk naar balletdansers. Verdienen twee keer niks en scholen om als ze vijfendertig zijn.
- Joost Dansers geloven ergens in.
- Rijkman De kans dat wij Furman Selz uit het dal trekken is heel klein. Wat hebben we er dan aan?
- Wilco Het wordt een vliegwiel.
- Rijkman Sorry?
- Wilco Wat ik hoor is telkens weer: we doen het liever met Goldman Sachs, J.P. Morgan, Bear Stearns. Dat is een soort Peter Stuyvesant gevoel dat mensen hebben. Wij zijn net zo goed. Maar dat gaan ze pas zien als we daar een *foothold* hebben. Je moet zichtbaar zijn in New York. Er zitten daar best nog *rainmakers* die we willen houden, dus daar moeten we iets voor over hebben. Als je meer kritische massa hebt, krijg

- je weer meer goeie mensen. Dat is een vliegwieleffect.
- Joost Maar de markt heeft nul vertrouwen in Furman.
- Rijnhard Ik begrijp het niet. Er is met veel bombarie een reorganisatie gepresenteerd. Grotere autonomie, grotere *accountability*. Wie het verbruit, vliegt er uit. Jij hebt mij toegezegd dat we de ruimte zouden krijgen. Nu komen wij met een voorstel en ligt iedereen dwars. Ik kan *wholesale* alleen uitbouwen als ik een overname in New York doe. Furman Selz is precies de bank waarmee wij ons kunnen bewijzen.
- Wilco Kijk, grotere autonomie en verantwoordelijkheid zijn mooi, maar uiteindelijk zijn we natuurlijk toch één bedrijf met één belang: dat we het goed doen en dat dat gezien wordt. Nu zijn we wereldberoemd in Nederland. Een plek tussen Lehman en Merrill Lynch en Bear Stearns⁵ is niet alleen goed voor *wholesale*. Zo'n succes straalt uit naar alles en iedereen. Van de klanten in Rio tot en met de medewerkers in Diepenveen.
- Joost Er is geen kantoor meer in Diepenveen. Er hangt een geldautomaat.
- Rijkman Joost, ook met het oog op de tijd: wat mij betreft hebben Rijnhard en Wilco genoeg geargumenteed. Ik stel voor dat we groen licht geven.
- Wilbrand Voor tweehonderdvijfenzeventig miljoen dollar verwisselt Furman Selz van eigenaar. *Wall Street, here we come!* Intussen worden binnenlandse bankactiviteiten gesaneerd.
- Joost Nederland is klein, er vissen veel banken in dezelfde vijver. We moeten snijden. Je kunt alleen maar proberen het zo zorgvuldig mogelijk te doen. Het zo goed mogelijk uit te leggen.

III.7 Rijkman verschijnt meer dan levensgroot op video.

- Rijkman Dames en heren, waar u ook bent, in Groningen of Maastricht, in Den Haag of Enschede, hartelijk welkom. Vandaag willen wij het met elkaar hebben over de voltooiing van onze operatie 'Zonder Omwegen'. Negen maanden geleden bent u op de hoogte gebracht van de plannen. Zoals we u toen al lieten weten: een operatie als deze verloopt niet zonder pijn. Inmiddels is de wereld veranderd. We zijn allemaal getuige

⁵ geintje voor de goede verstaander: geen van drieën heeft de kredietcrisis overleefd

geweest van dingen die we niet voor mogelijk hielden. De aanslag op het World Trade Center met zijn enorme economische repercussies. Het uiteenspatten van de internetzeepbel, het boekhoudschandaal bij energiegigant Enron. De omstandigheden waarin ABN Amro moet opereren maken scherpe keuzes, nog meer dan voorheen, onvermijdelijk.

Willen we als zelfstandig bedrijf voortbestaan en werkgelegenheid blijven bieden aan duizenden medewerkers, is het absoluut noodzakelijk dat wij het creëren van aandeelhouderswaarde tot onze prioriteit maken. Onze koers moet omhoog, onze kosten moeten omlaag. Ruim een kwart van de arbeidsplaatsen in de divisie Nederland draagt onvoldoende bij aan het rendement. Na uitvoerig overleg met vakbonden en ondernemingsraad zijn we tot een regeling gekomen. In de komende maand zullen zij die het betreft de beslissing moeten nemen om ofwel met een onzekere toekomst bij ABN Amro te blijven of met gebruikmaking van de regeling te vertrekken. Dat is moeilijk. Maar wat ik u wil meegeven bij uw afweging is: afscheid is ook een nieuw begin.

- Presentator Hallo, ik hoop dat met de verbinding alles in orde is? Ja, mij wordt gezegd dat de lijnen beschikbaar zijn. U kunt als u wilt vragen stellen aan de heer Groenink. Ik heb hier iemand in Drachten.
- Stem 1 Wat nou, nieuw begin? Ik ben ook bij de Amro begonnen in 1974, Groenink. Wat voor nieuw begin is er voor mij? Ik heb studerende kinderen. Ik heb –
- Rijkman Als u van mijn leeftijd bent, bieden wij u voor elk gewerkt dienstjaar twee maal een bruto maandsalaris –
- Stem 1 Hoe kom ik nog aan werk? Heb je je dat wel eens afgevraagd?
- Rijkman Ik begrijp uw emotie –
- Stem 1 Geen zak snap je ervan. Wat het is om niks meer waard te zijn.
- Rijkman In het sociaal plan is voorzien in –
- Stem 2 Meneer Groenink, uit het jaarverslag blijkt dat het basissalaris van de leden van de Raad van Bestuur 12% omhoog is gegaan. Kunt u mij uitleggen hoe u dat rijmt met het verlagen van de kosten?
- Rijkman De Raad van Bestuur neemt niet zelf de beslissingen over zijn beloning,

- dat doet de Raad van Commissarissen.
- Stem 2 Ik hoop dat de commissarissen ook weten dat wij de kosten moeten beperken?
- Rijkman De commissarissen zijn zeer verstandige mensen, die in hun afweging allerlei factoren, zoals de gebruikelijke honorering in de sector, meewegen in hun beslissing.
- Stem 3 Meneer Groenink, hier Den Bosch, bent u ook aandeelhouder?
- Rijkman Wij hebben inderdaad als bestuurders een financieel belang in de onderneming, in de vorm van aandelen en opties.
- Stem 3 Dank u. Dan begrijpen we de nadruk op aandeelhouderswaarde beter.
- Stem 4 U weet helemaal niks van wat wij hier dag in dag uit doen. Wij werken niet voor aandeelhouders. Wij werken voor de klant.
- Rijkman Heel ABN Amro werkt voor zijn klanten. Maar dat kunnen wij in de huidige wereld niet doen zonder onze investeerders.
- Stem 4 *Bullshit.*
- Rijkman Ik kan mij uw boosheid heel goed voorstellen. Maar ik moet u er toch op wijzen dat het overgrote deel van de ontslagen die gaan vallen een gevolg is van voortschrijdende automatisering. De geldautomaat en het bankieren via internet maken heel veel handwerk overbodig. Daar kunt u boos over zijn, maar dat is zoiets als boos zijn over het weer.
- Stem 1 De mens bestaat niet meer
- Stem 5 Klopt het dat er vijfhonderd nieuwe zakenbankiers worden aangetrokken?
- Rijkman De *business unit wholesale* is inderdaad zijn concurrentiepositie aan het versterken.
- Stem 5 Een miljard gulden aan bonussen is er in het jaar 2000 uitgekeerd aan de zakenbankiers. Grote bekken die geen geld verdienen en wel een Ferrari rijden.
- Rijkman Ik kan u verzekeren dat het bonusbeleid punt van stevige discussie is. Maar we moeten ook onderkennen dat de verschillende *business units* in verschillende werelden opereren en daarmee ook verschillende culturen hebben, ook waar –
- Stem 5 Culturen! Barbarij is het. Doe er wat aan, Groenink. Jij bent toch de baas.

- Stem 4 ABN Amro is naar de gallemieze.
- Stem 1 De Bank bestaat niet meer.
- Stem 1 Groenink heeft de bank in stukken gehakt en wij mogen bij het vullis.
- Stemmen *optioneel* Opgeblazen arrogante corpsbal / Aandeelhouders zijn parasieten! / Waar blijf je nou, hè, met je *corporate values*? / *Teamwork* en respect, nou lekker dan / Ze hadden jou van het Hilton af moeten duwen in plaats van Herman Brood

In toenemend rumoer verlaat Rijkman het videobeeld.

Presentator Mij lijkt dat we wel zo'n beetje door de vragen heen zijn. Mag ik u allemaal hartelijk danken voor uw aanwezigheid en natuurlijk iedereen prettige kerstdagen wensen en een gelukkig –

III.8 Rijkman en Joost

- Rijkman Godverdomme! Klootzak! Dat je mij zo het mijneveld in stuurt.
- Joost Dit komt voor mij net zo onverwacht als voor jou.
- Rijkman Maar jij staat daar niet, lul. Jezus. Ik dacht dat alles voorbereid was.
- Joost Het was voorbereid. Door psychologen, arbeidsconsulenten, communicatiespecialisten, noem maar op. We zijn maandenlang met een bus door het land getrokken om alle medewerkers uit te leggen wat er te gebeuren stond. Maar nu hebben ze het zwart op wit en jij staat voor hun neus.
- Rijkman Dat doe ik nooit meer, dat ik mensen niet kan zien.
- Joost En hoe ze jou zagen. Een *medium shot* op een formaat van drie bij vier meter.
- Rijkman De vijand.
- So be it.* Dit zijn mensen die gekozen hebben voor de middelmaat. Voor veiligheid. De beslotenheid van het woonerf, de rubberen tegels op de speelplaats, de zekerheid van een baan bij de bank. En nu haalt de realiteit ze in. De werkelijkheid is hard. Dat was tweehonderdduizend jaar geleden al zo op de Afrikaanse savanne en dat is nog altijd zo. Leven is strijd. Daar zijn we op gemaakt. Maar voor veel mensen is dat een onmogelijk concept. Wat je net zag, dat is het gezicht van de domheid.

III.9

Waldemar Het leiderschapsprofiel aan de top van de bank blijkt niet helemaal wat een moderne onderneming zich zou wensen. Er moet dringend gewerkt worden aan 'luisterend leiderschap' en meer teamgeest.

Loudon Wij zijn met de top 100 van AKZO naar het oerwoud van Costa Rica geweest. Dat heeft ontzettend veel gebracht, aan... Aan warmte.

Kalff In Costa Rica? Ja.

Waldemar In navolging daarvan gaat onze top naar de woestijn, in het zuiden van Marokko.

Wilbrand En Duco mag mee, gvd.

Waldemar Duco heeft de ladder omhoog gevonden.

Kalff Waarom is Duin en Kruidberg ineens niet goed genoeg meer?

Loudon Het gaat om de primitieve omstandigheden. Die maakt de mensen weer mens.

Kalff 't Is anders een hoop geld, voor primitieve omstandigheden.

Duco Ze doen er wel heel lang over.

Rijkman Er zal wel iemand in het zand vastzitten.

Duco Misschien hadden we toch moeten wachten.

Rijkman Hé, we wilden winnen?!

Duco We hebben gewonnen.

Rijkman Dat bedoel ik. En niet zo'n beetje ook. Met uren voorsprong.

Duco Het is bijna donker.

Rijkman Ze hebben gps.

Duco Stom dat hier geen bereik is.

Rijkman Moet je je moeder bellen?

Alexandra komt op, gevolgd door Joost, Wilco, , Jan Maarten, Rijnhard en Erik.

Alexandra Ik wist het! Ik zei het je!

Duco Ha! Kapitein Koek!

Joost Ik vind dit echt niet te geloven.

Rijkman Waar bleven jullie nou?

Rijnhard Dat kunnen we beter aan jou vragen.

Joost Jullie zijn doorgereden.

Rijkman Jullie waren in geen velden of wegen te bekennen.

- Duco We zijn eerst gestopt, maar het duurde zo lang.
- Joost We hadden een afspraak. Jezus!
- Rijkman Jongens, het is maar een spel.
- Wilco Nee, ik geloof dat je je daar toch echt vergist. Een spel bestaat bij de gratie van de regels. Als de deelnemers zich daar niet aan houden, is het geen spel meer.
- Jan Maarten Het is in elk geval goed afgelopen.
- Rijkman Wat een drama maken jullie er van.
- Alexandra Je snapt het echt niet. Hij snapt het niet.
- Joost Wij waren ongerust.
- Alexandra Je hebt ons de stuipen op het lijf gejaagd.
- Joost Mensen komen om in de woestijn.
- Rijkman Ik toch niet.
- Rijnhard Wij hebben uren op jullie gewacht, de hele omgeving afgezocht.
- Rijkman Sorry. Het spijt me. Ik heb dit totaal verkeerd ingeschat. Het leek mij een leuke stunt.
- Alexandra Je bent niet goed lekker.
- Rijkman Het spijt me heel erg. Ik heb er geen seconde bij stilgestaan dat jullie je zorgen zouden maken.
- Waar doe je het voor? Dat was een van de vragen voor deze reis. Mijn antwoord is: omdat ik met goeie mensen werk. Intelligente, creatieve, aardige mensen. Mensen die me uitdagen.
- Ik hou van jullie. Ik hou van ons.
- Waar doe je het voor? Ik doe het ook, omdat ik het niet kan laten. Ik moet nummer een zijn. Dat was al zo toen ik zes was. Die demon verblindt mij soms. Zoals vandaag.
- Maar hij drijft me ook. Hij fluistert me in dat wij de wereld in onze handpalm kunnen hebben. Het bedrijf dat wij kunnen neerzetten is een nummer een bank. Dat is mijn visioen. Ik kan het niet zonder jullie.
- stilte.*
- Ik heb gezegd.
- Joost Vertel je nou eindelijk waar je dat bier vandaan hebt.
- Jan Maarten Goed gesproken, opperhoofd.
- Alexandra Je hebt toch wel je gitaar bij je?

Wilco Ik hou het nou al zo lang met je uit, de rest van de tijd zal ook nog wel lukken.

Duco Komt goed. Maak ik me helemaal geen zorgen over.

Rijnhard En zo werd het toch nog een leuk schoolreisje.

Jan Maarten Heeft iemand een kurketrekker?

Het licht in het kamp gaat uit, de stemmen verdwijnen, we zien een majestueuze sterrenhemel.

Vierde bedrijf

IV.0

Waldemar en Wilbrand staan te voren als Alexandra opkomt. Ze controleert haar make up en kleren en heeft ze niet in de gaten. De jongens hebben haar ook niet direct in de gaten. Zodra dat wel gebeurt maken ze zich uit de voeten. Opnieuw onopgemerkt.

Ze kruisen Rijnhard en Wilco die opkomen (Wilco kijkt hen na).

IV.1

Alexandra Drie keer raden wat ik voor jullie mee heb genomen!

Rijnhard Een broodje pastrami van Katz.

Wilco Een stukje puin van Ground Zero.

Alexandra De groeten van Jimmy Cayne.

Rijnhard Bear Stearns' Jimmy Cayne?

Alexandra Hij is geïnteresseerd in ons.

Wilco Hoe geïnteresseerd?

Alexandra Hij zou het wel zien zitten als wij een bod doen.

Rijnhard Wij, een bod op Bear Stearns doen?

Alexandra Yep.

Rijnhard Dat kunnen wij niet.

Alexandra Ik denk van wel.

Wilco Wat hebben zij eraan?

Alexandra Ze vinden ons aantrekkelijk vanwege onze *track record*. Ze denken dat ze hun identiteit kunnen behouden als ze met ons in zee gaan.

Wilco Maar zij zijn sowieso de dominante partij. Zij hebben mensen en expertise waar wij niet aan kunnen tippen.

Alexandra Heb je hun cijfers van het afgelopen jaar gezien? Ze raken steeds meer achterop bij de anderen. Ik denk dat we hier een win-win situatie hebben.

Rijnhard En wat wil jij er aan overhouden?

Alexandra Ik wil de deal doen.

Rijnhard Jij komt er mee.

Alexandra En ik wil in de Raad van Bestuur.

Rijnhard Ja, dat begrijp ik, maar –

Wilco Misschien ligt dat wat ingewikkelder dan wij zouden willen.

- Alexandra Bah, wat zijn jullie vervelend! Er ligt helemaal niets ingewikkeld. Het enige dat ik jullie vraag is om me de weg te effenen.
- Wilco Het ligt toch iets minder makkelijk dan jij denkt.
- Alexandra Soms word ik zo moe van jou. Dat is jouw geheime wapen. Jij put mensen uit door niet te zeggen wat je bedoelt.
- Rijnhard Hij bedoelt: we hebben net de resultaten van Furman Selz binnen. Dat maakt onze uitgangspositie wat minder gunstig.
- Alexandra *Ah! Shit.*
- Rijnhard *To say the least.*
- Alexandra Oké, maar dat is over een paar weken wel weer gezakt.
- Wilco Over een paar weken ziet alles er weer anders uit.
- Rijnhard Ga ermee aan de slag gaat en maak een eerste rapportage.
- Alexandra Is al gebeurd. *Ze geeft hen beiden een map.*
- Rijnhard Je bent geweldig.
- Alexandra Ik weet het.
- Alexandra af.*
- Rijnhard Wat denk je dat Rijkman doet?
- Wilco Ze gaan een beetje sputteren.
- Rijnhard Ik maak me zorgen over onze kwartaalcijfers.
- Wilco Hij kan niet zonder ons.
- Rijnhard Is dat zo?
- Wilco Hij heeft zich gepresenteerd als de bankier van de eenentwintigste eeuw, met *wholesale* als prioriteit in de strategie. Dacht je dat hij die strategie gaat aanpassen? Voor het oog van de hele wereld. Het is een bange man, vergeet dat niet.

IV.2 Joost, Rijkman

- Joost Een half miljard dollar?
- Rijkman Het Peter Stuyvesant gevoel van Wilco heeft ons een half miljard dollar gekost! Het is zover. Wie het verbruit, vliegt eruit.

Wilco en Rijnhard komen op.

- Rijkman Heren, Furman Selz was een kostbaar avontuur dat zo snel mogelijk beëindigd wordt. Er valt een droom in duigen, dat begrijp ik, maar de realiteit is dat we niet op kunnen tegen de Amerikaanse *investment*

banks.

- Rijnhard Dat bestrijd ik. Er is wel degelijk plek voor ons op Wall Street.
- Wilco Wij kunnen geen leidende rol binnen de bank vervullen als we niet sterk aanwezig zijn in New York.
- Joost Leidende rol? Jullie leveren nauwelijks meer iets op.
- Rijnhard *Wholesale* heeft prioriteit gekregen. Dat is aan de hele wereld zo gepresenteerd.
- Rijkman Daar zullen we anders tegenaan moeten gaan kijken.
- Rijnhard Wat?
- Rijkman Het is einde verhaal. Ik moet een bank runnen waar het merendeel van de medewerkers met afgrijzen toeziet hoe een kleine groep zakenbankiers zijn zakken vult op kosten van anderen. Ik kan dat niet langer verantwoorden. Bij *investor relations* kunnen ze met de beste wil van de wereld niet meer aan beleggers uitleggen dat onze kosten zo hoog zijn.
- Joost Jullie kosten.
- Wilco Nou, dat wil ik Kwik, Kwek en Kwak met alle plezier nog een keer uitleggen. Als ABN Amro de regie over haar eigen lot wil houden, dan moeten we groeien. Die groei zit in de zakenbank.
- Joost Bijna drie kwart van ons bedrijfsresultaat komt uit de *retail*.
- Wilco Dat is mooi, maar daar zit geen rek meer in.
- Rijkman Daar wordt tenminste gewoon gewerkt en niet met andermans geld gespeeld.
- Rijnhard We gaan toch niet halverwege omkeren? Dat is volstrekt onverantwoord, vooral tegenover aandeelhouders. Als wij geen consistent beleid voeren, hoe durven we dan van hen een lange-termijn visie te vragen?
- Rijkman Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Dat kan ik onze aandeelhouders goed uitleggen.
- Wilco Kunnen we nou niet één keer doorpakken? Ik dacht dat er met jou een andere wind ging waaien bij ABN Amro, maar het is precies zo halfbakken als altijd. En net op dit moment, nu er zich zo'n prachtige acquisitie aandient in New York.
- Rijkman Ik denk niet dat dit de tijd is voor acquisities in New York.

- Rijnhard Bear Stearns heeft zich aangeboden.
- Rijkman Vertel mij nu serieus dat *wholesale* Bear Stearns het hof maakt?
- Rijnhard Andersom.
- Rijkman Aan zo'n aankoop kunnen we ten onder gaan. Zitten jullie op een andere planeet? Wie is hiermee aan komen zetten? Welke gek wil hier een extra bonus opstrijken?
- Wilco Bear Stearns is een belangrijke speler. Als ze onderdeel van ABN Amro worden halen we moeiteloos de *elephant deals* binnen die ons dubbel en dwars uit de kosten halen.
- Rijkman Ik geloof er niet meer in, Wilco.
- Rijnhard Je hebt er nooit in geloofd.
- Rijkman ABN Amro zal Bear Stearns niet aankopen.
- Wilco Of je erin gelooft of niet: je kunt niet zonder ons.
- Wilco en Rijnhard gaan af.*

IV.3

- Rijkman Exit de Hertog van *Wholesale*.
- Joost En nu?
- Rijkman Nu kunnen we beginnen waar ik had willen beginnen. We gaan *retail* prioriteit geven. We gaan een tweede thuismarkt in Europa veroveren. Italië, is mijn voorstel.
- Joost Waarom zijn we daar dan niet begonnen? Waarom hebben we deze idiote kronkel gemaakt?
- Rijkman Dat snap je toch wel?
- Joost Nee, sorry, ik snap er geen jota van. Weet je nog, het croissantje en de bruine boterham.
- Rijkman Als ik met de bruine boterham begonnen was, had iedereen voortdurend, tot op de dag van vandaag naar dat croissantje verlangd. Nu hebben ze zich er misselijk aan gegeten.
- Joost We hebben honderden miljoenen uitgegeven om iets te laten mislukken?
- Rijkman Ik kon niet om hen heen.
- Joost Jezus, wat voel ik me genaaid. Jij bent hier de baas. Je had moeten staan voor wat je vindt.

- Rijkman Een baas moet ook luisteren.
- Joost Dikke lul drie bier. Je had je rug recht moeten houden.
- Rijkman Dan was die nu gebroken.
- Joost Ze zijn heus niet zomaar verdwenen. Wilco heeft zijn koninkrijk. Dat veegt niemand zomaar van de kaart.
- Rijkman Ze moeten zich nu gaan inzetten voor de rest van de bank.
- Joost Hoe ga je dit naar buiten toe uitleggen? Het is een existentiële koerswijziging. Ze zien je aankomen bij *investor relations*.
- Rijkman Dit is het plan: we gaan uit van de organische onderdelen van het bedrijf. We hebben een: Nederland en Europa. We hebben twee: de *retail* in de VS en in Brazilië. Dan hebben we drie: de echt grote ondernemingen waar we mee verbonden zijn. En vier: zakelijke dienstverlening en vermogensbeheer. Als je daarvan uitgaat en je maakt daar *business units* van, dan heb je een logische vorm. En de regie over die *units* geef je aan een *group business committee*, onder de Raad van Bestuur, die dan op zijn beurt meer op beleid en strategie gericht is.
- Joost Weer een reorganisatie? Dat gaat enorme onrust geven.
- Rijkman Wat is er mis met onrust? Dit is de eenentwintigste eeuw. Je moet laten zien dat je flexibel bent.
- In Italië hebben we een positie. We hebben een belangrijk aandeel in Antonveneta. Als we Antonveneta in zijn geheel verwerven, zijn we serieus op weg naar een tweede thuismarkt in Europa. Ik wil daar graag een rapport over.
- Joost Oké.
- Rijkman Ik laat de declaraties van *wholesale* natrekken. Ik wil weten wie er bij Jimmy Cayne is geweest.
- Joost af.*
- Erik Wat doe je met Jiskoot?
- Rijkman Wilco zorgt voor zichzelf. Rijnhard gaat zijn functie neerleggen. Wilco niet. Wilco is zijn functie. Bovendien: iedereen houdt van Wilco, zijn medewerkers, zijn klanten, Wilco zelf.
- Erik En jij?
- Rijkman Ik zie zijn charme.

- Kalff Dus als ik het goed heb, komt er onder de Raad van Bestuur nog een bestuur. Alles raakt steeds verder van elkaar. Het is een uitdijend heelal. De gebouwen steeds groter, de mensen steeds kleiner.
stilte.
Aarnout! Slaap je?
- Loudon *schrikt wakker* Sorry, ik was even weg. Heb ik iets gemist?

IV.4 Joost met map onder de arm.

- Joost Ik begon bij de Amro een beetje halfslachtig. Het leek me wel wat, een bank.
Toen kreeg ik op een dag een vent op kantoor die zijn zaak dreigde kwijt te raken. Hij had brand gehad en was niet goed verzekerd. Vijf man personeel had hij in dienst. Die man zat in tranen aan mijn bureau. Toen ik hem kon vertellen dat we hem een krediet gaven, toen wist ik waar ik het voor deed.
Natuurlijk keek je toen ook naar de cijfers, maar ik keek vooral naar wat voor man dat was. Of ik vertrouwen in hem had. En dan bracht ik advies uit. Nu hebben we protocollen met *checklists*. Drie vinkjes negatief: geen krediet.
- Rijkman Dat is onvermijdelijk. Als je deze welvaart wilt.
- Joost Maar de mens verdwijnt. De menselijke maat.
- Rijkman Het is maar hoe je het bekijkt. Neem China. Wijden ze daar één gedachte aan de menselijke maat?
- Joost Dat zijn Chinezen.
- Rijkman Geen mensen, bedoel je.
- Joost Geen individualisten.
- Rijkman Dat komt nog wel. Kapitalisme heeft individualisten nodig.
Maar even iets heel anders: ik wil jou als voorzitter van het *group business committee*.
- Joost Dat is een slecht plan.
- Rijkman Wat?
- Joost Je moet iemand hebben die gewicht in de schaal legt. Ze gaan mijn gezag niet accepteren.

Rijkman Joost, doe het voor mij. Jou kan ik vertrouwen.

Joost Ik zal er over denken.
geeft hem de map. Hier. Italië.

IV.5

Duco Dat kon er ook nog wel bij. Eén komma vier procent eraf.

Wilbrand En waarom? Wat moeten wij met Antonveneta? Ze willen ons niet eens.

Duco Wat heb je eraan? Het kost alleen maar geld.

Waldemar Ik zie het niet meer.

Duco En waarom met een emissie? Ik had het ze zo kunnen vertellen, dat dat een drama wordt. Eerst moeten we een strategische draai van honderdtachtig graden zien recht te praten –

Waldemar Is best gelukt: 'ABN Amro back to basics' was een goeie.

Wilbrand Het heeft de schade beperkt. *Retail*. Jezus. We gaan weer nutsbankieren.

Waldemar Waarschijnlijk gaat Italië helemaal niet door, zitten we voor niks te stressen.

Wilbrand Dan zijn we helemaal de bank die niks meer klaar speelt.

Duco Groenink moet niet zo de publiciteit zoeken rond die deal. Als ze ons niet willen, pech. Dan maar geen Italië. Maar een klacht indienen bij de Europese Commissie... 'Ik roep me grote broer erbij, hoor!'

Waldemar Dat is Groenink de straatvechter. Daar waren we nog zo blij mee.

Wilbrand Hé, kom op, we hebben dan wel een tweede thuismarkt.

Waldemar *schamper* Ja, Italië.

Wilbrand Eén van de grote economieën van Europa!

Duco En daar hebben wij dan een marktaandeel van drie procent, sjonge jonge.

Weet je waar ik me zorgen over maak: het zijn allemaal eilandjes. We hebben de VS. Mooie resultaten. We hebben Brazilië. Nog mooiere resultaten. Nederland, gaat eindelijk ook de goeie kant op. Maar wat hebben ze met elkaar te maken? Op een dag komt er een knakker die bedenkt dat je al die stukjes los kunt verkopen. Want los zijn ze veel meer waard. Dat is leuk voor de aandeelhouders!

- Waldemar Dan heb je geen ABN Amro meer.
- Wilbrand Daar zit niemand mee, hoor. *They're in it for the money*. Meer is het niet.
- Waldemar Maar daar is dat *group business committee* toch voor, voor meer synergie tussen de divisies?
- Duco De praatclub van Joost? Wat ik ervan hoor zijn ze allemaal alleen maar bezig hun kosten bij de buurman over de schutting te gooien. Zodat ze zelf de beste resultaten krijgen. En dus de leukste bonus.
- Waldemar Krijg de klere. Ik moet ergens in geloven.
- Wilbrand Weet je waar ik in geloof?
- Duco In een potje bier.
- Wilbrand Er komt wel weer een weg omhoog.
- Waldemar Ik weet het niet.
- Duco Ach, welja. Komt goed. Maak ik me helemaal geen zorgen over.

IV.6

- Alexandra Wordt het zolangzamerhand geen tijd?
- Rijkman Tijd?
- Alexandra Voor een vrouw in de Raad van Bestuur? Je hebt mij een toezegging gedaan.
- Rijkman Ik hecht aan betrouwbaarheid.
- Alexandra Sorry?
- Rijkman Luister, Lex. Wat jij privé doet, moet je helemaal zelf weten. Voor mijn part leg je het aan met een goed behangen houthakker in het Schwarzwald. Maar ik tolereer niet dat er uit naam van ABN Amro met vreemde partners gescharreld wordt.
- Alexandra Heb jij het over Bear Stearns?
Hij nodigt mij uit om te lunchen. Wat verwacht je van mij? Dat ik tegen een van *the biggest guys* van Wall Street zeg dat ik niet mag van de baas?
- Rijkman Ik verwacht dat je mij belt.
- Alexandra Er was niets te vertellen.
- Rijkman Daarover verschillen wij van mening. Jij dacht: ik kan hier voor mezelf meer uitslepen als ik mijn kaarten niet op tafel leg. Dat diskwalificeert

je.

Ik heb geen behoefte aan nog een solist in mijn Raad van Bestuur. Wilco is meer dan genoeg.

Alexandra Ik accepteer dit niet! Ik werk me meer dan twintig jaar een slag in de rondte voor dit bedrijf en jij trekt mijn loyaliteit in twijfel? Jij bent hier de solist! Jij drukt beleid door dat niemand snapt. We zwalken van de ene strategie naar de andere. En waarom? Dat is wat iedereen zich afvraagt. Mensen zijn moe, Rijkman. Ze geloven er niet meer in. Mijn bijdrage in 'jouw' Raad van Bestuur zou wel eens precies kunnen zijn wat ABN Amro nodig heeft. Want jullie zitten daar allemaal je smoel op te houden voor elkaar en niemand durft te zeggen wat hij op zijn hart heeft. En weet je waarom niet? Omdat jij niet durft te zeggen wat je op je hart hebt. Want jij bent bang. Jouw leven wordt beheerst door één gedachte: 'Als ik maar niet door de mand val.'

Rijkman Je denkt toch niet dat dit je benoeming dichterbij brengt?

Alexandra af.

Loudon Niet verstandig van het vrouwtje.

Kalff Ze heeft gelijk.

Loudon Dat ze zo haar bestuurszetel verspeelt?

Kalff Ja, dat misschien ook wel.

IV.7 Erik duikt op.

Rijkman Ook dat nog. Kom je me zalvend toespreken?

Erik Ik had de indruk dat je wel wat mentale ondersteuning kunt gebruiken.

Rijkman Jij kunt mij helemaal niet 'mentaal ondersteunen'. Dat is pamperitis. Ik heb het gehad.

Ja, het is eenzaam aan de top. Ja, mijn persoonlijkheidskenmerken zijn voor verbetering vatbaar. Maar vind jij ze verbeterd, in al die tijd dat je mijn coach bent?

Erik Ik heb het idee dat je er alerter op bent.

Rijkman Mensen veranderen niet. Eenzaamheid wordt niet minder door tegen iemand aan te schurken.

Ik stop ermee.

In dit land houdt de een de ander warm. De helft van de mensen kan niet op eigen benen staan. De andere helft verdient z'n brood met hen overeind te houden.

Het leven is zoals het is. Hard. En daarin ligt alles besloten. De pijn en de hoop en de schoonheid.

Vijfde bedrijf

V.1

*Een clubje goedgeklede, goedgeschoeide, goedgekapte Italianen staat in het Italiaans te praten. Rijkman en Joost komen op. Het welkomstcomité stort zich op hen en brengt ze, al verwelkomend, in één doorgaande beweging weer af.
[Assistentie van Italiaanssprekenden gewenst (Matteo?) – ik doe maar wat]*

Italiaan Signor Groenink, signor Kuiper, benvenuto in Italia. Mi piace molto d'accoglierti nella nostra bella patria. Speramo che questa visita noi darà finalmente la soluzione definitiva *etc. etc.*

Zodra Rijkman en Joost af zijn keert een deel van het comité terug en bespreekt iets dat in de zaal niet verstaanbaar is, maar waarvan vermoed kan worden dat het het daglicht niet verdraagt. Ze komen tot een conclusie/afspraken en beginnen in het Italiaans te bellen.

V.2 televisie-interview.

Presentator Maanden heeft de strijd om Antonveneta geduurd. Banca Popolare Italiana enerzijds en ABN Amro anderzijds vchten om deze prooi. De president van de Italiaanse centrale bank, Antonio Fazio, negeerde de regels voor de vrije markt en hield ABN Amro buiten de deur. Minister Zalm van Financiën en Nout Wellink van de Nederlandse Bank wezen hun collega's in Europa keer op keer op de protectionistische houding van Italië. Maar de strijd duurde voort. Bij ons in de studio is de heer Rijkman Groenink, bestuursvoorzitter van ABN Amro. De ontknoping van dit gevecht heeft het karakter van een thriller, nietwaar?

Rijkman U doelt op Mr X? Ja, Mr X beschikte over informatie die voor ons van levensbelang was. Er moest enige pressie aan te pas komen voor hij die onthulde.

Presentator Daarop deed de Italiaanse justitie een inval in de kantoren van Banca Popolare Italiana. Niet alleen bleek dat de bank de koers manipuleerde, er waren ook cadeautjes uitgedeeld, onder andere aan meneer Fazio, de president van de centrale bank.

Rijkman Wij hadden de indruk dat er zaken speelden die het daglicht niet velen, maar we hadden geen bewijs. Ik moest dikwijls aan de uitspraak van Johan Cruijff denken: 'Italianen kunnen niet van je winnen, maar je

kunt wel van ze verliezen.'⁶

Presentator Maar nu heeft ABN Amro gewonnen en niet alleen dat: u zelf bent door de internationale financiële pers uitgeroepen tot European Banker of the Year.

Rijkman Ja, dat is een buitengewoon eervolle onderscheiding, waar ik erg verguld mee ben.

V.3

Waldemar En dat is niet alles.

Rijkman *belt*. Met mij. Ik moet even iets aan je kwijt. (...) Niet een beetje: echt leuk. Elseviers Weekblad gaat mij uitroepen tot Nederlander van het Jaar. (...) Ja. Ik ook.

Joost, Duco, Wilbrand, Waldemar, Wilco, Alexandra, Kalff, Loudon, allemaal met een exemplaar van Elsevier van 29 december 2005.

Joost 'De overname van Antonveneta is van grote betekenis. Voor Nederlands grootste bank, voor Groenink, en voor de hele financiële wereld. Groenink ontvangt lovende reacties uit Londen en andere grote financiële centra.'

Duco Waar slaat dat op?

Wilbrand 'De oorzaak van de chaos en ellende bij bedrijven is volgens Groenink vrijwel altijd te zoeken bij falend management.'

Waldemar Dat klopt

Alexandra 'Er zit grote emotionaliteit in Rijkman verscholen. Diners met zakenlui laat hij graag schieten om gewoon thuis met zijn tweede vrouw en hun kinderen te kunnen eten.' Bij mij heet dat de kantjes eraf lopen.

Wilco 'Lenig van geest' ?

Loudon 'Rijkman is onbarmhartig voor zijn vijanden. Noem het maar gerust rancuneus.'

Kalff Rijkman voert oorlog.

Loudon Weet je hoe hun nieuwe huis heet?

Kalff Welk nieuwe huis?

⁶ ik denk dat RG Cruijffs verwisseling van kennen en kunnen niet overneemt, maar dat ken desgewenst wel.

- Loudon Van Irene en Rijkman. 'Vrederijk.'
- Kalff O, ja. Maar het staat wel aan de Vecht.
- Wilco Ik begrijp niet dat niemand ziet hoe kwetsbaar wij zijn.
- Joost Zo kwetsbaar zijn we nou ook weer niet. Ik zie echt geen enkele partij die vijftig miljard op tafel gaat leggen om ons op te slokken.
- Wilco Met een beetje kwade wil knip je ons in stukjes en kan iedereen er uitpikken wat ie hebben wil.
- Joost Welnee, daar gaat Wellink toch dwars voorliggen. En Zalm. Moet je je voorstellen wat dat voor de Nederlandse economie betekent!
- Wilco Volgens mij hebben we geen enkele vooruitgang geboekt wat de synergie betreft.
- Joost Zulke dingen hebben tijd nodig. Je kunt onderdelen van de bank niet straffeloos uit elkaar rukken. Dat geeft enorme risico's voor de stabiliteit. En moet je je voorstellen wat het gaat kosten!
- Duco Je vergist je. Veel van onze aandeelhouders hebben al een rekensommetje gemaakt.
- Waldemar Ze hebben genoeg van ons.
- Wilbrand Zwalkend beleid, stagnerende koers, niet gehaalde doelstellingen –
- Waldemar Een investering in een andere bank had ze veel meer rendement opgeleverd.
- Wilbrand We zouden de kosten terugbrengen. Dan moet je geen dure Italiaanse bank gaan kopen.
- Duco Ik heb thuis ook een dure Italiaanse bank. Maar ik heb hem zelf betaald.
- Alexandra Hallo, word eens wakker! Groenink weet hoe hij zijn schaapjes op het droge krijgt. Hij zoekt een fusiepartner. Met een fusie zijn we in één klap de nummer één bank. En hij sleept een leuke nieuwe functie binnen.
- Joost Kan dit alsjeblieft ophouden! Wat is dit voor walgelijke achterklap?
- Alexandra Ik hoor wel eens wat.
- Joost Ik tolereer dit niet! In dit bedrijf wordt niet zo over collega's gesproken! En al helemaal niet over Rijkman.
- Alexandra En ik tolereer niet dat jij zo'n toon tegen mij aanslaat. Jij laat je door Groenink werkelijk voor ieder karretje spannen. Slaafse hond. Wie kan

jou nou nog serieus nemen?

Joost af. Wilco gaat hem achterna.

Allen af.

Kalff Het is al gebeurd.

Loudon Wat is al gebeurd?

Kalff We zijn al uit elkaar gevallen.

V.4

Wilco Trek het je niet aan. Lex heeft de pest in.

Joost Waar komt dat vandaan, die praatjes over een fusie?

Wilco Dat vraag ik me ook af.

Joost Daar geloof ik geen donder van. Als Lex met zoiets rondloopt, dan weet jij het ook. Waarom speel jij nooit open kaart?

Wilco Misschien moet je het met een korrel zout nemen.

Joost Ik peins er niet over. Ik mag dan een slaafse hond zijn, ik ben wel een slaafse hond in de Raad van Bestuur. Dus als er wordt gepraat over fuseren, is dat ook mijn verantwoordelijkheid.

Wilco Zolang je er niet van weet, is het niet jouw verantwoordelijkheid.

Joost In wat voor schimmenspel zijn we terechtgekomen? Wat weet jij?

Wilco Ik weet niks, maar ik denk is dat wij een vijandig bod niet overleven. Als we een partner vinden wordt die kans een stuk kleiner. We zijn de enigen niet, hoor. Iedereen maakt iedereen het hof.

Joost Ja, natuurlijk, maar dat stelt niks voor. Theekrandsjes. Dit is serieus. Met wie, wil ik weten.

Wilco Als ik het goed heb begrepen, is Rijkman in gesprek met ING en met Barclays.

Joost En dan denk jij niet: laat ik die informatie delen.

Wilco Ik ging er vanuit dat iedereen dat wel zo'n beetje wist.

Joost Het is ongelooflijk. Ik dacht dat wij samenwerkten. Ik dacht dat wij bestuurders waren van hetzelfde bedrijf.

Wilco Neem het niet allemaal zo zwaar!

Joost Dit is een bank met vijf miljoen rekeninghouders, met honderdachtduizend medewerkers, met een balanstotaal van meer dan 900 miljard en ik moet het niet zwaar nemen?

Wilco We zijn maar gewoon mensen.
Joost Waar doe jij het voor?
Wilco Hoe bedoel je?
Joost Hoe hou jij het vol?
Wilco O, dat. Ik hou van het spel.

V.5 *Alexandra, Wilco, Duco, Wilbrand, Waldemar*

Alexandra De commissarissen zitten te slapen. Niemand van hen weet hoe ziek dit bedrijf is.
Wilco De verhoudingen zijn niet optimaal.
Alexandra Mijn voorstel is dat we de Raad van Commissarissen op de hoogte brengen.
Wilco Achter de rug van Rijkman om?
Alexandra Hoe anders? Groenink moet weg.
Wilbrand Rijkman weg gaat heel veel opschudding geven.
Waldemar Dat kan het einde van alles betekenen.
Alexandra Het is al het einde van alles, zien jullie dat niet?
Duco Heb je die analist gelezen: 'Het afgelopen jaar doet het aandeel ABN Amro het gemiddeld 11% slechter dan de rest van de sector. De bank zit sinds 2000 in de top tien van minst presterende aandelen.' De hele periode Groenink. Hij zou aandeelhouderswaarde creëren. Hij zou de kosten terugbrengen. Maar de kostenefficiency is alleen maar verslechterd.
Wilbrand Groenink wippen gaat te ver.
Wilco Groenink wippen is een krankzinnig idee.
Alexandra Groenink is de bank aan het verkopen, Wilco! Zoals we er nu voorstaan zijn we in elke fusie de onderliggende partij.
Wilco Wat is erger? Willoze prooi of onderliggende partij?
Alexandra Jij hebt makkelijk praten. Niemand kan om jou heen. Jij hebt heel business Nederland in je broekzak. Maar wij?
Wilco Ik ga de bank niet op het spel zetten vanwege jouw gekwetste ego.
Wilco af.
Alexandra Het is Groeninks minderwaardigheidscomplex waardoor de bank op het

- spel staat. Niet mijn gekwetste ego.
- Waldemar Bij Goldman Sachs nemen ze ze daarop aan, op hun minderwaardigheids-complex.
- Wilbrand Ja. Mensen die vroeger gepest zijn. De hoogbegaafde kneusjes van de klas. Die hebben iets recht te zetten.
- Duco Wat doen we nu?
- Alexandra Zonder Wilco begin je niets.

V.6

- Joost Met ING en met Barclays?
- Joost En wie is daarvan op de hoogte?
- Rijkman Jij, nu. De Raad van Commissarissen.
- Joost Waarom doe jij dat in je eentje?
- Rijkman Waarom niet? Ik ben de bestuursvoorzitter. Ik praat met collega bestuursvoorzitters.
- Joost Dat is achterlijk. Dat doet niemand zo. Je praat eerst op een lager échelon met elkaar. Om terrein te verkennen.
- Rijkman Als ik op een lager échelon begin, als ik de Raad van Bestuur op de hoogte breng, dan moet ik meteen met ieders positie rekening houden. Die wil straks zijn oude baan terug, die wil een commissariaat, die wil –
- Joost Je had de Raad van Bestuur er nooit buiten mogen houden. Met mijn positie hoef je geen rekening meer te houden. Ik stap op. Zodra het kan ben ik weg. Ik heb me het schompes gewerkt. Ik kan mezelf in de spiegel aankijken. Dat jij ons, dat jij mij niet vertrouwt – Dan houdt alles op.
- Af.*

V.7 Waldemar, Wilbrand, Duco (voor het eerst retrospectief)

- Waldemar Dat gevoel had ik toen ook.
- Wilbrand Wat voor gevoel?
- Waldemar Dat alles ophield. Alsof er geen verband meer in zat. Alles raakte uit zijn voegen.

- Wilbrand Terwijl er eigenlijk nog niks aan de hand was. Ja, tegenvallende halfjaarcijfers en ontevreden aandeelhouders. Maar een nettowinst van 4,7 miljard. ABN Amro was gewoon een machtig bedrijf, met een paar probleempjes. *Nothing you couldn't manage.*
- Waldemar Als iemand me toen had gezegd dat ABN Amro genationaliseerd zou worden, had ik gedacht: die is gestoord.
- Wilbrand Het is een gestoord verhaal. Toen begon het. Eind 2006.
- Duco De koers liep op. De resultaten vielen tegen, maar het aandeel steeg.
- Waldemar Het begin van het einde.

V.8

- Duco Hier kan ik wat mee. Want ik zie dingen gebeuren. Ik weet wie een belang neemt.
- Wilco, heb jij misschien binnenkort een keertje tijd voor een kop koffie?
- Wilco Wil je een tip van een ouwe rot? Je moet je duur verkopen. Niet bescheiden zijn. Gewoon zeggen: 'Kunnen wij samen een hapje eten een dezer dagen?' En dan niet iets lulligs afspreken, maar gewoon ergens leuk.
- Duco Kunnen wij samen een hapje eten een dezer dagen?
- Wilco Tuurlijk. Heb je vanavond al wat?
- Duco Vanavond is prima.
- Wilco Had je een idee waar?
- Duco Eh... Halvemaan?
- Wilco Doen we.

V.9 Wilco bij Kalff en Loudon

- Loudon Wilco!
- Wilco Ik heb van de week een hapje gegeten met Duco van Killen –
- Kalff Ah, het cadeautje.
- Loudon Cadeautje?
- Wilco Interessante jongen. Ik heb hem eens uitgehoord over de oplopende koers, wat voor bewegingen hij daarachter ziet.
- Kalff Hoe bedoel je?
- Wilco Rijkman praat met ING. Dat weet zolangzamerhand iedereen. En hij

heeft Barclays in reserve. Maar een fusie met Barclays is een overname. Barclays slokt ons op. Hap slik weg.

Kalff De bereidheid zowel bij ING als bij ons is groot. Ik denk dat de deal beklonken is voor de koers nog verder oploopt.

Wilco Ik weet uit betrouwbare bron dat er binnen ING grote irritatie is over het solo-optreden van Rijkman. Jullie als commissarissen hebben nog helemaal geen contact met ING gehad. Dat betekent dat er nog een heleboel hobbels genomen moeten worden. Een fusie is nog mijlenver weg en Rijkman treuzelt.

Loudon Waar wil je heen, Wilco?

Wilco Laat Rijkman die gesprekken niet in zijn eentje voeren. Er moet haast gemaakt worden. De markt ruikt bloed.

Kalff Dank je, Wilco. We nemen je suggestie mee.

Wilco En, voor ik het vergeet: achter die stijging van de koers zit ook een aantal agressieve *hedge funds*,. TCI bijvoorbeeld is bezig zijn belang te vergroten. Ik dacht dat jullie dat misschien wel wilden weten.

Af.

Loudon Onplezierig, zo achter Groeninks rug.

Kalff Heel onaangenaam.

Loudon Moeten we iets?

Kalff En Groenink schofferen en de verhoudingen bederven? Nee, ik dacht het niet. Voorzover ik weet gaat het goed met de onderhandelingen. En als het ING niet wordt, dan is Barclays een hele mooie tweede *white knight*.

Weet je wat het is: Wilco ziet liever een fusie met ING. Want ING stelt op het gebied van *investment banking* weinig voor. Dus daar ziet hij een mooie positie voor zichzelf. Barclays is een heel ander verhaal. Daar maakt hij weinig kans.

Loudon En dat TCI. Die naam zegt me wel wat, maar –

Kalff The Children's Investment fund. Van Chris Hohn. Die heeft vorig jaar de overname gesaboteerd van de London Stock Exchange door Deutsche Börse. Hij vond dat hij daar als aandeelhouder slecht gediend was. De bestuursvoorzitter van Deutsche Börse moest tenslotte opstappen.

- Loudon Een activistische aandeelhouder.
- Kalff Meneer Hohn is een terrier. Hij laat niet los. Wie zijn winst in de weg staat procedeert hij dood.
- Loudon Hoeveel heeft hij?
- Kalff Veel meer dan één procent zal het niet zijn.
- Waldemar Chris Hohn wil een fusie met ING voorkomen. Ook hij heeft de rekensom gemaakt: ABN Amro levert in losse stukken meer op.
- V.10
- Rijkman *leest brief. belt.*
- Nout, ik heb een probleem. Wij hebben een brief van Chris Hohn. Hij wil opsplitsing en verkoop agenderen op de aandeelhoudersvergadering. (...)
- Het is nog ernstiger: die brief ligt al bij Bloomberg, dus morgen staat het in de krant, de koers zal omhoog schieten. (...)
- Ik weet dat hij contact heeft met andere fondsen. Hij zal de aanval openen en de anderen zullen volgen. (...)
- Als je dat wil doen, graag. Ik hoop dat hij het snapt. (...)
- Nee, je hebt gelijk. Het is belabberd qua timing. Van Wouter Bos de minister weten we nog niets. Eén dag eerder en Zalm had nog iets kunnen doen.
- (...)
- Goed, dan spreken wij elkaar direct daarna.
- Wilbrand Wellink bezoekt Bos. Maar hij krijgt het de kersverse minister van Financiën niet uitgelegd.
- als Bos 'Zo'n vaart zal het toch niet lopen. Zalm heeft me net verteld dat ABN Amro met ING én met Barclays praat. We moeten niet de verdenking van protectionisme op ons laden.'*
- Waldemar *als Wellink 'Met alle respect, maar dat staat hier helemaal buiten. Als Hohn dat punt agendeert, zullen er meer partijen geïnteresseerd raken in het opsplitsen van ABN Amro en dat is een buitengewoon risicovol scenario. Onze grootste bank uit elkaar trekken kan leiden tot*

- destabilisatie van de hele financiële sector. De Nederlandse economie zou zware averij oplopen.'
- Wibrand *als Bos* 'Ik zie niet goed hoe voor mij als bewindsman hierin een taak is weggelegd. En u zult worden vergeleken met de president van de Italiaanse centrale bank, hoe heet ie ook alweer?'
- Waldemar *als Wellink* 'Antonio Fazio.'
- Wilbrand *als Bos* 'Juist, die bedoel ik, die uit alle macht de overname van Antonveneta probeerde te dwarsbomen. Hoeveel zei u dat dat TCI in handen heeft? Eén procent?'
- Waldemar Wellink krijgt geen poot aan de grond.
In een interview met NRC Handelsblad laat hij weten het voorstel van TCI 'een brug te ver' te vinden. En wat Bos voorspelde: de hele wereld valt over hem heen. 'Nout Fazio' schrijft de Wall Street Journal.
- Waldemar Zoals voorzien haakt ING af. Onmiddellijk richten alle ogen zich op Barclays.
- Duco Barclays! Een fusie met Barclays is een overname. Barclays slokt ons op. Hap slik weg. Voor de aandeelhouders levert het geen zak op, die krijgen aandelen Barclays. Het hoofdkantoor gaat naar Londen, de toezichthouder wordt Londen. De enige die iets opschiet met Barclays is Groenink. *Ceo* zal er niet inzitten, maar *president of the board* is ook leuk.
- Waldemar en Wilbrand kijken hem verbaasd aan.*
- Wilbrand Barclays krijgt al gauw gezelschap. Een andere bieder dient zich aan.
- Waldemar Drie partijen hebben de handen ineen geslagen: Fortis, Santander en Royal Bank of Scotland.
- Wilbrand Dit consortium borduurt voort op de plannen van Chris Hohn. Als ze hun zin krijgen, neemt Fortis de divisie Nederland, Santander pakt Brazilië en Italië en RBS krijgt de Verenigde Staten en de zakenbank.
- Duco En – *the devil is in the detail* – ze betalen *cash*.
- Waldemar Ze komen voorrijden met een hele karavaan vrachtwagens vol euro's.
- Wilbrand Niet in aandelen, zoals Barclays.
- Duco *Cash is king*. Van echt geld krijgt iedereen een stijve.

V.11 Kalff, Loudon, Joost, Wilco, Rijkman

- Kalff Ik begrijp het probleem niet. Eén briefje aan die Hohn is toch genoeg: 'Hartelijk dank voor uw suggestie, maar het bestuur bepaalt het beleid en legt dat aan de aandeelhouders voor. Wij zullen uw punten dus niet agenderen.'
- Wilco Daar kom je niet meer mee weg. Een groot deel van de aandeelhouders denkt precies zo als TCI.
- Joost Al die mensen die zich tekort gedaan voelen omdat hun rendement een beetje tegenvalt.
- Loudon Waarom zou je beleggen als het je niet om het rendement te doen is?
- Rijkman Dit zijn de consequenties van aandeelhouderszegenschap. Daar hebben we met z'n allen voor gekozen. De strijd die we moeten voeren draait om gezond verstand. Iedereen begrijpt dat een bedrijf als ABN Amro een organisch weefsel is van tweehonderd jaar oud dat niet uit elkaar gerukt kan worden zonder enorme schade.
- Joost Wat interesseert hun die schade? Dan hebben ze toch al geïncasseerd.
- Joost Gezond verstand wint niet van hebzucht.
- Loudon Hebzucht is gezond verstand.
Toch?
- Rijkman We gaan het eens worden met Barclays. De fusie met Barclays –
- Wilco De overname door Barclays –
- Rijkman De fusie met Barclays is op een haar na rond. Ik heb met dat consortium niets te maken.
- Wilco Het gaat niet om jou, Rijkman. Het gaat om de krachten in de markt. De markt verwacht een schitterend bod van het consortium. In contanten!
- Rijkman Iedereen weet dat in elk geval Fortis dat helemaal niet op kan brengen. Tegen de tijd dat er geld op tafel moet komen verpulvert het hele plan.
- Wilco Zeven jaar lang hebben we stuurloos rondgedobberd, omdat jij niet stond voor wat je vond. En nu zie jij de muil van Barclays aan voor een veilige haven. Voor jou misschien, ja. Maar van ABN Amro zal niets overblijven.
- Rijkman Lulkoek. Als we in de klauwen van het *evil empire* vallen, dan blijft er niets van ons over.
- Wilco Jij hebt zeven jaar lang alles ondergeschikt gemaakt aan je ambities. Je hebt je altijd en overal groter voorgedaan dan je bent. Tot je het zicht op

de werkelijkheid volkomen kwijt was en niemand je meer kon volgen..
Ik zal je zeggen: de aandeelhouders scheuren de bank straks uit elkaar
en ik ben er blij mee.

Rijkman Ja. Als jij maar je ondergrondse koninkrijk kunt houden.
Je hebt je nooit bekommerd om het geheel. Als jij je landje maar veilig
kon stellen. Met z'n partijtjes en z'n babbeltjes en z'n hapje eten met
elkaar. Waar jij in het verborgene aan de touwtjes trekt.
Mijn droom was een machtig rijk te bouwen en ja, zeker, om daar de
heer en meester van te zijn. Fier en in het volle licht.

Wilco Het draait om mensen. En mensen zijn kleine, onhandige scharrelaars.
Klunzige torren, die voortdurend vallen en weer opkrabbelen en
intussen denken dat ze vooruitkomen in de wereld. Daar moet je het
mee doen in het leven. Met elkaar.

Joost *tot het publiek* Weet u waar ik de hele tijd aan moet denken?
Hoeveel ik straks krijg, als het consortium wint en ik mijn opties en
aandelen mag aftikken.
Heel veel geld.
Leuker dan aandelen Barclays.

V.12

Wilbrand Tja.

Waldemar Hebzucht is gezond verstand. Wie wil er dief zijn van zijn eigen
portemonnee? Ik ben toch niet gek?

Wilbrand De aandeelhoudersvergadering stemt in met het voorstel van TCI. Het
bestuur krijgt de opdracht de aandeelhouderswaarde te maximaliseren,
ook als dat de opsplitsing van de bank betekent.

We zien een kleine interactie tussen Wilco en Duco.

Duco Heren, mag ik u een ogenblik lastig vallen? Mijn naam is Duco van
Killen, *investor relations*.

Loudon Ah, het cadeautje!

Duco Pardon?

Kalff Waar gaat het om?

Duco Ik kom u waarschuwen. U weet waarschijnlijk dat meneer Hohn van

TCI nogal *trigger-happy* is als het gaat om claims indienen. Ik ben bang dat u er rekening mee moet houden dat hij een claim tegen bestuur en commissarissen van ABN Amro voorbereidt.

Kalff Waarom dat? We hebben zijn moties geagendeerd. Wat wil hij nog meer?

Duco Hij, en dat geldt ook voor de Vereniging van Effectenbezitters, meent dat het consortium geen gelijke kans krijgt in de biedingsstrijd.

Kalff We zijn nog met beide partijen in gesprek.

Duco Dat is juist, maar de indruk bestaat dat sommige onderhandelaars een sterke eigen voorkeur hebben.

Loudon Waar wilt u heen?

Duco Haalt u Groenink van de onderhandelingen af. Zijn bezwaren tegen het consortium zijn algemeen bekend. Hij is niet de juiste man om dit proces tot het gewenste einde te brengen.

Kalff U hebt het over onze bestuursvoorzitter, meneer Van Killen.

Duco Vanuit mijn functie overzie ik het hele speelveld. Ik ben naar u toegekomen omdat ik het mijn plicht acht u te behoeden voor langdurige rechtszaken en alle negatieve publiciteit die daarmee gepaard gaat.

Loudon En wat adviseert u ons?

Duco Neem Groenink uit de onderhandelingen en stel Jiskoot in zijn plaats aan.

Kalff Dank u. We nemen uw suggestie mee.

Duco af.

Loudon Interessante jongen.

We zien een triomfantelijk onderonsje tussen Wilco en Duco.

V.13

Wilbrand Het bod van het consortium komt tenslotte uit op 71,1 miljard euro.

Waldemar Ho, stop, wacht even. 71,1 miljard euro?

Wilbrand Ja.

Waldemar En zeven jaar geleden, hoeveel was het toen ook alweer?

Wilbrand 31, 6 miljard euro, bijna 70 miljard gulden.

- Waldemar Dus we zijn nu royaal meer dan het dubbele waard?
- Wilbrand Dat is wat ze bieden.
- Wilbrand Over dat bod gaat de allerlaatste aandeelhoudersvergadering van ABN Amro op 20 september 2007. Barclays maakt geen schijn van kans. De bank is ten dode opgeschreven.
- Rijkman Dames en heren,
Vandaag zet u een streep onder de rekening.
Mijn hele leven heb ik me verbonden geweten met iets dat groter was dan ikzelf. Dat bestond voor ik er was. Dat na mij zou voortbestaan. Een reusachtige, raadselachtige kosmos, met gangen en kamers en zalen en bibliotheken vol geheimen. Een paleis waarin geleefd werd, waarin bewoners hun sporen hadden nagelaten, waar om gevochten was en waarin was liefgehad.
Het was een eer in dit paleis te mogen wonen. Het was een eer er de kroon te dragen.

Het is er niet meer.
Waar het was, is geld. Een onvoorstelbare hoeveelheid geld.
Een wisseltruc.
Zonder geweld is een verwoesting aangericht.
En waarom? Met welk doel? Wat stelt het voor?
Mijn zoontje had gelijk dat hij razend werd. Dat zijn ratje dood was – zo gaan de dingen. Maar dat die kat hem niet eens had opgegeten...
Geld is onverschillig.
Het is waardeloos.
Het maakt alles plat.

In mijn tuin staat een eik van driehonderd jaar. Van de zomer is de bliksem erin geslagen. Ik denk dat hij het niet overleeft. Het is een waardig einde. Een grote boom die aan groot geweld ten onder gaat.

Ik heb geen grond meer onder mijn voeten.
Er is niets om naar uit te zien. Er is niets om naar op te kijken.

Ik heb gedroomd dat ooit, in een van de gangen of zalen, mijn naam in het marmer zou worden gebeiteld.

Maar mijn naam wordt voortaan met pek geschreven.